

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEK

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun: Ljubljana številka 10,650 in 10,349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Nova prijateljska pogodba med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo

Nemčija in Sovjetska unija bosta skušali doseči mir

Berlin, 29. septembra. AA. DNB: Iz Moskve poročajo: Razgovori med Ribbentropom in sovjetskimi vladnim šefom in komisarjem za zunanje zadeve Molotovim ter Stalinom so se končali preteklo noč v navzočnosti nemškega moskovskega poslanika Schulenbergja. Rezultat teh razgovorov je tale dogovor:

Nemška in sovjetska vlada sta po razgovorih, ki so se končali 28. septembra, končno veljavno uredili vsa vprašanja, nastala po

razsulu poljske države in tako ustvarili zanesljivo podlago za trajen mir v vzhodni Evropi. Obe vladi soglasno izjavljata svoje prepričanje, da bi bilo v pravo korist vseh narodov, če bi se napravil konec vojnemu stanju, obstoječemu zdaj med Nemčijo na eni strani in Veliko Britanijo in Francijo na drugi strani. Obe vladi bosta zato skupno in

morda sporazumno z drugimi prijateljskimi državami zastavili svoj vpliv, da se ta cilj čimprej doseže. Če bi prizadevanje obeh vlad ostalo brezuspešno, bi ugotovili dejstvo, da sta Velika Britanija in Francija odgovorni za podaljšanje vojne. V tem primeru se bosta nemška in sovjetska vlada medsebojno posvetovali o potrebnih ukrepih.

v preteklosti. Obe vladi bosta takoj izdali potrebne ukrepe za izvršitev tega dogovora in bosta pazili na to, da se razgovori o tem čim prej začne in končajo. Izvolite g. minister, sprejeti ponovno zatrdilo mojega izredno visokega spoštovanja — Molotov.

Izjava Ribbentropa

Moskva, 29. sept. e. Pred odhodom iz Moskve je von Ribbentrop izjavil časnikarjem naslednje:

1. prijateljstvo med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo je sedaj utrjeno;
2. v zadeve vzhodne Evrope ne bo smel nihče več posegati;
3. obe državi želita, da bi se vojna proti Nemčiji na zapadu več ne nadaljevala, ker Francija in Anglija nimata nobenega izgleda na uspeh;
4. če bosta pa Francija in Anglija nadaljevali borbo, tedaj se bosta obe državi znali skupno braniti.

Grožnje z vzhoda

London, 29. septembra. b. De Kirilis, ki je sedaj v Londonu, opozarja na to, da je pravi namen Ribbentropovega obiska v Moskvi bil ta, da doseže od Sovjetske Rusije vojno pomoč. V nekem razgovoru z britansko admiralityeto opozarja de Kirilis na to, da rusko podmorniško brodogradništvo danes 200 podmornic, od katerih je polovica na Tihem oceanu, ostane na zbranem v Vhodnem morju. Po zatrdilu angleške admiralityete bo rusko brodogradništvo našlo britansko vojno brodogradništvo, da sprejme vsako borbo.

Berlin, 29. septembra. b. Kakor poroča »United Press«, je glavni namen moskovskega sestanka ustvariti velik gospodarski blok, v katerega bodo vključene vse vzhodno-evropske države pod vodstvom Nemčije in Rusije.

Amsterdam, 29. septembra. e. Iz Moskve prihaja vest, da je sovjetska vlada ustavila ves izvoz ruskega petroleja v Anglijo in njene kolonije.

Angleški zastopniki izjavljajo tukaj, da ta odredba ne more prehoditi zadetih Anglije, ki je do sedaj uvažala iz Rusije samo dva in pol odstotka petroleja, ki ga je rabila, to je 240.000 ton na leto.

Končno veljavna meja med Nemčijo in Sovjeti na vzhodu Velika večina poljskega naroda pride pod Nemčijo

Nemška in sovjetska vlada vidita po razpadu dosedanje poljske države svojo izključno nalogo v tem, da se obnovi mir in red ter zagotovi miren razvoj narodom, ki tam žive, razvoj, ki je v skladu s njihovo narodno individualnostjo. V ta namen sta se obe državi zedinili glede teh vprašanj:

Čl. 1. Nemška in sovjetska vlada določata kot mejo interesov obeh držav na področju dosedanje poljske državne meje tisto mejo, ki je zarisana na priloženem zemljevidu in ki jo bo natanko popisal dopolnilni protokol.

Čl. 2. Obe pogodbenici izjavljata, da je meja obojih interesov obeh držav, kakor jo določa čl. 1., dokončna in da odklanjata vsako vikanje drugih držav v določevanje te meje.

Čl. 3. Potrebno novo državno ureditev v krajih zahodno od črte, navedene v čl. 1., prevzame nemška vlada — v krajih vzhodno od te črte pa sovjetska vlada.

Čl. 4. Nemška in sovjetska vlada vidita v sedanjih ureditvi zanesljivo podlago za nadaljni napredek in razvoj prijateljskega razmerja med njunimi narodi.

Čl. 5. Ta dogovor bo ratificiran in ratifikacijski dokumenti bodo izmenjeni čimprej v Berlinu. Pogodba stopi v veljavo takoj po podpisu.

Pripomba: Zemljevid bo pozneje objavljen v tisku.

Dodatek: Mejna črta se začne na južnem koncu Litve, odkoder gre v glavnem v zapadni smeri severno od Augustova do nemške meje, nato pa ob nemški meji do reke Pise. Odtod gre meja po reki Pisi do Ostrolenke. Od te točke gre v južnovzhodni smeri k reki Bug pri Nuru. Odtod gre po reki Bug do Kristinopolja, kjer zavije proti zapadu ter gre nato severno od Rave Ruske in Lubacova k reki San. Odtod gre po reki San do njene- ga izvira.

Meja se začne na najjužnejšem koncu Litve ob reki Njemenu in teče potem nekaj časa zahodno do bivšega poljskega mesta Avgustova, tako da Grodno ostane Rusom. Od tod gre meja dalje ob bivši meji med vzhodno-pruskega Poljske do reke Pise južno od vzhodno-pruskega Johannsburga ter sledi toku te reke do Ostrolenke, tako da Lomža v bivšem bjalištokem okraju ostane Sovjetom. Od Ostrolenke teče meja v jugozahodni smeri do mesta Nur na Bugu, kate- rega zapusti pri mestu Kristinopolju, tako da Brest-Litovsk ostane sovjetski državi, in se od tod obrne proti mestu Lublinu, tako da Lublin ostane Nemčiji, Holm pa sovjetski Rusiji. Potem teče meja naprej v jugozahodni smeri mimo Zamošča nekako od Rave Ruske in bivši Galiciji in se potem obrne na zahod, tako da Lvov z južno-galicijskimi petrolejskimi vrelci ostane sovjetski Rusiji, przemyselski okraj in vsa bivša krakovska vojvodina pa pripade Nemčiji. Ta meja poteka tako, da bo sovjetska Rusija odedej mejila na jugu z Romunijo ob bivši romunsko-poljski meji, potem ob madžarski meji mimo Užhoroda, potem pa teče ob slo-

vaški meji in se severozahodno od Przemysla zopet združi z nemško. Zveza med sovjetsko Rusijo in Madžarsko bo preko Beskidov, med Slovaško in sovjetsko Rusijo pa preko prelaza Užok ter Duklo.

Po tem končno veljavnem dogovoru se je sovjetska Unija znatno umaknila nazaj od dolejši določene demarkacijske črte ter so tako Nemčiji pripadle vsa varšavska in skoraj vsa lublinska vojvodina, tako da ostane sedaj pod Nemčijo večji

Gospodarska pogodba:

Sovjeti Nemcem surovine, Nemčija industrijske izdelke v najvišji meri

Predsednik sveta ljudskih komisarjev in komisar za zunanje zadeve Molotov je poslal nemškemu zunanjemu ministru tole pismo:

Gospod minister!

V zvezi z najinimi razgovori mi je čast potrditi, da je vlada SSSR na podlagi dosežene- nega splošnega političnega sporazuma in v smislu tega dogovora vojna z vsemi sredstvi razviti gospodarsko razmerje in izmenjavo

del poljskega življa in se sovjetska Unija zadovolji v glavnem z beloruskim življem in z Ukrajinci, od katerih pa nek del ostane pod Nemčijo, to je del bivše lvovske vojvodine in vsa krakovska vojvodina. Ostanjejo pa velike poljske manjšine v bivši vilnski vojvodini, v vojvodini bialistoški, v Polesju in vojvodini Novogrodeški, kakor tudi nekaj v bivši Galiciji, ki so pripadle sedaj sovjetski Rusiji. Ta poljska manjšina utegne znašati poldrug milijon duš.

blaga med Nemčijo in SSSR. V ta namen bosta obe stranki izdelali gospodarski program, po katerem bo sovjetska Unija dobavljala Nemčiji surovine, Nemčija pa bo te dobave kompenzirala z dobavo industrijskih izdelkov na daljši čas. Pri tem bosta obe stranki ta gospodarski program izvajali tako, da bo izmenjava blaga med Nemčijo in SSSR dosegla tisti maksimalni obseg, ki ga je imela

Estonska je prepustila Sovjetski Rusiji otoke in pristanišča ter letališča s primerno rdečo posadko

Moskva, 29. septembra. Uradna agencija Tass poroča: Med komisarjem za zunanje zadeve Molotovim in estonskim zunanjim ministrom Seldterjem so se od 24. do 28. septembra vodila pogajanja, da bi se sklenila med Sovjetsko unijo in Estonsko pogodba o vzajemni pomoči in trgovinski sporazum. Ta pogajanja so se zaključila 28. septembra s podpisom imenovanih dveh pogodb. Pogodba se glasi takole:

Predsedstvo vrhovnega sveta SSSR na eni strani in predsednik estonske republike na drugi strani sta ugotovila, da sta popolnoma soglasna v tem, da vse dosedanje pogodbe med obema državama predstavljajo temelj njihovih vzajemnih odnosov in sklada med njenimi interesi in da je zato dobro, da skleneta med seboj še tesnejšo zvezo. Obe stranki se skladata v tem:

1. Obe državi bosta druga drugi pomagali politično, pa tudi z vojaško silo, če bi bila katera izmed njih napadena od kakšne evropske velesile na Baltičnem morju ali pa na kopnem preko ozemlja Latvije. To velja tudi že samo ob primeru grožnje in neposredne nevarnosti napada.

2. SSSR se obveže, da bo estonski armadi nudila pomoč glede dobave orožja in vojnega materiala, kadar se bo to izkazalo za potrebno.

3. Estonska republika priznava, da ima Sovjetska unija pravico, da si zgradi na estonskih otokih Dalem, Ōsel, Kijumaja, Dago in v mestu Paltiski (pod Ru-

siji: Baltičski Port, jugozapadno od glavnega mesta Tallina, bivšega Revala) oporišče za vojno brodogradništvo ter več letalskih oporišč, katera bo kupila po izjemni ceni. V teh mestih in oporiščih ter aerodromih bo SSSR imela pravico, da vzdržuje določeno število kopnih in letalskih sil.

4. Niti Estonska, niti Sovjetska unija ne bosta sklepali nobenih zvez ter se ne bosta pridružili nobenim koalicijam, ki bi bile naperjene proti eni ali drugi podpisnici te pogodbe.

5. Mesta in letališča, ki bodo služila za oporišča sovjetskemu brodogradništvu in letalskim silam, ostanejo ozemlje estonske republike. Ravno tako ostane Estonska suverena v vsakem pogledu, tako v političnem kakor v gospodarskem in socialnem.

Pogodba stopi v veljavo šest dni po podpisu in traja 10 let. Pogodba se lahko avtomatično podaljša za nadaljnjih 5 let, ako je ena od pogodbenih strani ne odpove pred iztekom roka ali po izteku.

Stockholm, 29. sept. AA. DNB. Glavni predmet pisanja jutranjih listov so pogajanja v Moskvi ter podpis sovjetsko-estonskega pakta. Vsi listi se bavijo s tem dejstvom, zlasti pa poudarjajo, da je Sovjetska Rusija dobila potrebna oporišča na severni obali Estonije. Komentarji so kratki zato, ker so vesti prispale pozno ponoči, poročila o podpisu novega sporazuma med rajhom in Rusijo pa sploh niso prispela pravočasno v Stockholm, da bi jih listi mogli objaviti. List »Stockholm Tidning« obžaluje način, s katerim je bilo rešeno vprašanje Estonije. Na ta način, pravi list, je nastal nov položaj na Vzhodnem morju in je bil storjen velik korak v tej smeri, da se odnosi in razmerja med silami v vzhodni Evropi popolnoma preobrazijo. Posledice novega pakta se še ne dajo očitati. Sovjetska Rusija je tako postala pomorska sila na Baltičnem morju, ki je sedaj postala interesna sfera Nemčije in Rusije. Švedska mora z največjo pozornostjo spremljati spremembe na obalah Vzhodnega morja in mora še bolj upoštevati potrebo po nevtralnosti nordijskih držav.

Moskva, 29. septembra. AA. DNB: Po poročilu agencije Tass določa trgovinska pogodba med Rusijo in Estonijo povečano izmenjavo blaga med obema državama ter določila višino blagovnega prometa obeh držav na 39 milijonov estonskih kron. Sovjetska Rusija dovoljuje estonski republiki tranzit blaga po železnici in s sovjetsko pomorsko in rečno plovbo do Murmanska in Soroka ter do pristanišč ob Črnem morju. Ta trgovinska pogodba določa tudi znatno povečanje prometa sovjetskega blaga preko estonskih pristanišč.

Turška uganka

London: Saradzoglu zastopa Balkansko zvezo
Rim: Turčija bo zaprla Angliji Dardanele

London, 29. septembra. e. Iz Moskve poročajo angleški poročevalci, da se nemški zunanji minister von Ribbentrop ni niti enkrat sestal s turškim zunanjim ministrom Saradzoglom, ki je bil iste dni v Moskvi kot on. Člani von Ribbentropovega spremstva so skušali doseči, da bi prišlo do tega sestanka, sedaj pa prihajajo iz Moskve zanesljive vesti, da tega sestanka ni bilo.

Pač pa prihajajo vesti, da je turški zunanji minister Saradzoglu zaprosil za pojasnila v imenu Balkanskega sporazuma, kakšna so interesna območja Sovjetske Rusije in Nemčije.

Rim, 29. septembra. b. V zvezi s pogajanjmi v Moskvi, ki jih vodi turški zunanji minister Saradzoglu, italijanski listi objavljajo poročila, da se bo sklenil v Moskvi nov rusko-turški pakt, s katerim bo zajamčena nevtralnost Turčije. Določeno je tudi, da bosta Dardanele in Bospor zaprta za vse vojne ladje, ki nimajo svojih oporišč v Črnem morju. »Tempo« trdi, da bo zagotovljena tudi nevtralnost Turčije na Sredozemskem morju, zaradi česar bo to po mnenju londonskih listov lahko olajšalo Italiji, da eventualno stopi v vojno na strani Nemčije.

Zemunska vremenska napoved: Delno oblačno, pa vedro, toda hladno vreme v vsej državi.

Politični zapiski

Kdo bo volil senatorje

Kakor smo poročali, bodo volitve novih senatorjev dne 12. novembra in sicer po zakonu od 30. septembra leta 1931. Po tem zakonu je senat sestavljen iz voljenih in iz imenovanih senatorjev.

O resoluciji JRZ

Zagrebniki »Obzore« prinaša iz Belgrada tole mnenje o resoluciji JRZ: »Resolucija JRZ se smatra kot pravi izraz stanja v vodstvu JRZ ter da vsebuje prave smeri stranke in njene naloge...

Pravda za belgrajsko Vreme

Belgrajski list »Vreme« prinaša poročilo sodni obravnavi, ki je bila 19. t. m. pred belgrajskim okrajnim sodiščem. Ozadje te pravde je tole: Dne 25. julija je uprava mesta Belgrada izdala naredbo, po kateri so razrešeni člani upravnega in nadzornega odbora tiskarskega podjetja...

Organizacija hrvatske narodne telovadbe

Pod tem naslovom prinaša Hrvatski Dnevnik, ki je uradno glasilo vladajočih HSS in hrvatskega narodnega vodstva tole avtentično sporočilo hrvatski javnosti: »Zadnje čase so v listih izšle različne izjave in poročila o organizaciji telovadbe v banovini Hrvatski. Iz vsega se vidi, da prizadevanja nekaterih posameznikov ali skupin, ki načenjajo ta vprašanja, niso složna niti v ideji niti v njihovi izvedbi...

Razpuščen krajevni odbor HSS v Travniku

»Obzore« poroča iz Travnika v Bosni 28. septembra: »Narodna poslanca Ante Budimirovič in Ante Maštrovič sta razpustila odbor krajevne organizacije HSS. Odborove posle bo opravljal do sestanka izredne skupščine, ki se je bo udeležil minister dr. Sutej, tajnik okrajne organizacije g. Vinter.«

Dr. Grga Andjelinovič — predsednik JNS za Hrvatsko

Dne 28. septembra je v Zagrebu imela JNS sejo svojega banovinskega odbora za bivšo savsko banovino, odkoder je bilo izdano tole sporočilo: Banovinski odbor JNS za bivšo savsko banovino je soglasno sprejel predlog banovinskega odbora za bivšo primorsko banovino ter sta se oba odbora združila v en banovinski odbor JNS za banovino Hrvatsko. Dosedanja odbora bosta delovala na znotraj kot pododborna za Zagreb in Split. S kooptacijo se bo banovinski odbor spopolnil z delegati iz okrajev, ki so pridruženi banovini Hrvatski. Za predsednik banovinskega odbora JNS za banovino Hrvatsko je bil izvoljen g. dr. Grga Andjelinovič.

O novi srednješkolski vzgoji

Hrvatski Glasnik, ki izhaja v Splitu prinaša članek D. Mangerja, ki veli, da dosedanje prosvetne smeri v srednjih šolah na Hrvatskem ne bi smeli več trpeti. Tako le pravi: »Jugoslovenska ideologija, ne kot izraz državne skupnosti, marveč kot izraz tiste nacionalne misli, v kateri izginjajo Hrvati, Srbi in Slovenci, v narodu ni naša odmeva in simpatije, marveč je začela celo resno ogrožati tudi misel državne enotnosti. Napadno je, če Jugoslovensko profesorsko društvo ne računa s to stvarnostjo in ne uvidi potrebe, da bi se spremenilo v zvezo profesorskih društev ter da bi samo moralo biti prvi zagovornik decela nove in sedanji do temelja nasprotno prosvetne politike. Potrebe in čustva hrvatskega naroda zahtevajo decela drugačno srednjo šolo, kakor pa je današnja. Nova srednja šola, ki bo delo banovine Hrvatske, mora v svojem programu varovati svetost družin, zlasti pa se dvigniti do splošnega in največjega spoštovanja do reda, ki vlada v kmečki družini...«

V pričakovanju nemško-sovjetskega predloga

London, 29. sept. c. Chamberlain bo v ponedeljek popoldne podal v spodnji zbornici izjavo o novi pogodbi med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo. Izjava je potrebna, ker je pričakovati mirovne ofenzive Nemčije in Sovjetske Rusije.

Izredna seja angleške vlade

London, 29. sept. b. Poročila o novem sporazumu med Sovjetsko Rusijo in Turčijo so napravila v tujakajšnji javnosti zelo globok vtis, vendar pa se opaža v vladnih krogih popoln mir. Ni še znano avtentično mnenje, ne bo pa dolgo trajalo, ko bo angleška vlada zavzela svoje stališče do teh zadnjih dogodkov. O namerah, ki jih ima Moskva, so bili angleški politični krogi stalno točno poučeni in je zato lord Halifax dvakrat povabil sovjetskega veleposlanika Majskega na razgovor. Pričakovati je, da se bo angleška vlada še danes sestala k izredni seji. Brez dvoma pa bo prihodnje dni tudi seja angleško-francoskega vojnega sveta.

Kaj pravi Moskva

Moskva, 29. sept. b. Nemški zunanji minister von Ribbentrop je danes popoldne odpotoval z letalom iz Moskve v Berlin. Moskovski uradni krogi izjavljajo, da bosta Rusija in Nemčija skušali doseči, da se skliče mirovna konferenca, na katero bo pozvana tudi ena izmed nevtralnih držav, bodisi Italija, bodisi Amerika. V dobro poučenih moskovskih krogih trdijo, da je poleg sporazuma med Sovjetsko Rusijo in rajhom, ki je bil uradno objavljen, nemški zunanji minister von Ribbentrop vodil s sovjetskimi predstavniki tudi pogajanja o programu najtesnejšega gospodarskega sodelovanja. Sovjetski Rusiji je dala Nemčija vsakakor svobodne roke na Baltiku. Seveda bo morala Sovjetska Rusija za to dati Nemčiji gotove koncesije in ji nuditi eventualno tudi vojno pomoč na zapadu.

Francija se ni prestrašila in pravi: Vojsko smo začeli, da stremo premoč Nemčije

Pariz, 29. sept. c. Francoski uradni krogi menijo, da je od vseh novih dogovorov, ki jih je von Ribbentrop dosegel v Moskvi, mnogo važnejše to, kar se je zgodilo z Estonsko. Estonka je morala skleniti s Sovjetsko Rusijo nenapadljivo pogodbo in odstopiti ji je morala glavna oporišča pred zalivom proti Rigi. To je zelo velika zmaga Sovjetske Rusije, kajti sedaj se je zgodilo, da ima Sovjetska Rusija v oblasti ves finski zaliv in je najmočnejša pomorska država v Baltiku in Vzhodnem morju. Nemčija ni mogla protestirati proti temu, sov. brodovje pa bo imelo poslej najmočnejše postojanke v Baltiku in v Vzhodnem morju v svojih rokah. Vloga nemškega vojnega brodovja v tem morju je sedaj podrejena sov. premoči. Pariz, 29. sept. c. S pogodbo v Moskvi sta Nemčija in Sovjetska napovedali, da bosta znali izsiliti mir na zapadu. Francoski merodajni krogi tega ne jemljejo resno.

Ni namreč res, da sta Anglija in Francija šli v vojno zato, da bi zaščitili Poljsko pred napadom. Francija in Anglija sta stopili v vojno, ker nikdar ne bosta dopustili nemške premoči v Evropi. Zato se bosta vojskovali obe naprej, dokler se ta premoč ne odstrani.

Vprašanje Poljske je v tem primeru še podrejenejša značaja in nihče ne more trditi, da se na zapadu bore samo zato, da bi popravili položaj na poljskem bojišču. Če je Poljska klonila, to še ne pomeni, da bi Anglija in Francija bili kdajkoli sposobni sprejeti to dejstvo kot zaključeno.

Anglija je vznemirjena zaradi Turčije

London, 29. sept. c. Po obvestilih, ki jih svojemu listu pošilja dopisnik lista »Neue Züricher Zeitung«, v Londonu trdno računajo s tem, da bo kancelar Hitler sedaj takoj sporočil zelo obsežno mirovno ofenzivo. Nemčija ne želi nadaljevati vojne na zapadu in jo hoče na vsak način čimprej zaključiti. V Londonu menijo, da si v Nemčiji nič več ne zakrivajo, da postaja angleška blokada

Romunija se pripravlja za vsak slučaj Bojazen za Besarabijo

London, 29. sept. b. Pogodba, ki sta jo sklenili 28. t. m. v Moskvi Nemčija in Sovjetska unija, kakor tudi pogodba, ki jo je morala s Sovjeti skleniti Estonija, je v Romuniji napravila globok vtis, ker je dokaz, da sta se Nemčija in sovjetska vlada še tesneje združili, nego sta bili doslej po pogodbi od dne 17. septembra l. 1939, ki je zapečatila usodo svobodne poljske republike. Iz te pogodbe se tudi razvidi, da se bosta Nemčija in SSSR združili še tesneje, ako bi Anglija in Francija odklonili mir na podlagi ustvarjenega stanja na vzhodu. To se razvdi tudi iz tega, ker sta se obe državi domenili glede medsebojne gospodarske pomoči, kar je gotovo mišljeno tako, da bo Rusija, če bo vojna trajala naprej, oskrbovala Nemčijo z vsemi potrebnimi surovinami. Romunija se zato upravičeno boji, da ne bi tudi ona bila mišljena med žrtvami prijateljstva

obsežna in tudi uspešna. Nemška skladišča so sicer polna in pripravljena za dolgo vojno, toda gospodarsko ministrtvo je začelo uvajati omejitve v prehrani, ki dajo slutiti, da Nemčija vendarle računa na dolgo vojno na zapadu. Prav tako bi izpričevalo nemško vojo do hitrega zaključka vojne na zapadu tudi to, da se te dni širijo tako vztrajno vesti o tem, da Nemčija namerava kršiti nevtralnost Belgije, Švice in celo Nizozemske, da bi tako s presenečenji izsilila zmago. To je bilo sicer zanikano od več strani, vendar pa dokazuje, kako vztrajno v Nemčiji iščejo vsa pota, kako bi vojno skrajšali.

Vendar pa so v Londonu nekoliko nemirni zaradi tega, ker se je nemški zunanji minister von Ribbentrop v Moskvi sestal tudi s turškimi zunanjim ministrom Saradzoglom. Anglija je zaključno zavezniško pogodbo s Turčijo predolgo zavlačevala in številni vplivni krogi poudarjajo, da je bilo to najbrž napačno. Anglija je vojsko zvezo s Turčijo odlašala — politično zavezništvo je bilo sklenjeno že meseca maja — zaradi tega, ker je mislila, da ne sme Italije preveč oddaljiti od sebe. Ždaj pa bi se lahko zgodilo, da bi Nemčija z rusko pomočjo pritegnila Turčijo bolj nase, kot pa je bila ta država navezana na Anglijo. Tedaj bi se tudi lahko zgodilo to, da bi se Italija ob strani Nemčije še bolj zavzela za to, da je potrebno čimprej skleniti mir na zapadu, Anglija pa bi imela lahko premalo

Kronski svet v Rimu

Rim, 29. sept. AA. Stefani: Pod predsedstvom kralja in cesarja Emanuela je bil danes kronski svet, na katerem so, kakor se izve govorili, o mednarodnem položaju.

Rim, 29. sept. Tujakajšnji tisk ne prinaša še obširnejših komentarjev o novem sporazumu, ki sta ga sklenila Ribbentrop in Molotov 28. t. m. v Kremlju, ker je ta sporazum tako dalekosežen in utegne imeti take posledice, da ga je treba prej dobro proučiti. Na vsak način bo ta sporazum kot svojo prvo posledico rodil v smislu skupne izjave obeh vlad, nemške in sovjetske, da se bo Angliji in Franciji predlagalo, naj sklene s Nemčijo mir. V tej skupni izjavi je tudi rečeno, da se bosta obe vladi poslužili drugih prijateljskih velesil, da se ta cilj čimprej doseže. V Rimu pravijo, da je s tem v prvi vrsti mišljena Italija, ki naj bi v tem smislu posredovala v Parizu in Londonu.

Zdi se, da bo Hitler v kratkem sklical rajhstag, kjer bo mirovne pogoje objavil in izjavil, da stoji za njimi solidarno in v polnem obsegu Sovjetska Rusija. Temeljni pogoj za mir je, da se prizna ureditev razmer na vzhodu, kakor je bila sklenjena v prijateljskem paktu med Nemčijo in Rusijo dne 28. septembra t. l.

Nekateri pravijo, da bo Hitler tudi izjavil, da je Nemčija pripravljena, da se razoroži, če se razorožijo tudi druge velesile in da se odreče kolonijam. Vendar pa se zdi to neverjetno.

Italijanska vlada oziroma njen vodja je o tej stvari zelo rezervirana. Na vsak način Italija ne bo odrekla svojega najaktivnejšega sodelovanja, da se sklene mir, za katerega je ona delala od vsega začetka. Seveda si v Rimu ne delajo prevelikih utvar, ker se zdi, da bodo zlasti za-

Predaja Varšave

Berlin, 29. sept. AA. DNB: Vrhovno poveljstvo sporoča: V teku načrtno določenih akcij na zapadu preko demarkacijske črte je 26. septembra nemški poveljnik odseka Przemysl-Jug na svečan način izročil ta odtok sovjetskim četam.

Danes zvečer bo razorožena garnizija Varšave zapustila prestolnico. Izpraznitev garnizije bo trajala dva do tri dni. Vkorakanje nemških čet v Varšavo je določeno za 2. oktober. Izvajajo se že ukrepi za preskrbo mestnega prebivalstva.

Utrdba Modlin se je predala brezpogojno zaradi učinka nemškega topništva kakor tudi zaradi bombardiranja iz zraka. Podrobnosti predaje bo uredilo poveljstvo armadnega zbora, ki je pred Modlinom, po ukazih poveljstva severne skupine nemških armad. V Modlinu se nahaja okrog 1200 častnikov, 50.000 vojakov in 4000 ranjencev.

Pariz, 29. septembra. AA. Havas: Iz Amsterdama poročajo: Berlinski dopisnik holandskega lista »Telegraph« prinaša podrobnosti o predaji Varšave. Srečanje med poljskim polkovnikom in nemškim generalom je bilo dramatično, skoraj tragično. Polkovnik je le s težavo skrival svojo presunjenost. Ko je general prezel mesto iz rok obrambe prestolnice, je izjavil: »Veselimo se, ker je prenehalo rušenje Varšave. Upam, da Varšava

med Nemčijo in Sovjetsko unijo in se boji tega tembolj, ker Sovjeti niso samo ohranili svoje vojske na besarabski meji v dosedanjem številu, ampak mobilizirajo naprej in pošiljajo sedaj vojske na besarabsko mejo, dočim so svoje čete na meji Estonije, ki se je sedaj s Rusijo pobotala, poslali na romunsko mejo. Zato je romunska vlada bila sedaj prisiljena, da tudi ona pošlje velika ojažanja v Besarabijo in da je vpoklicala zopet več letnikov rezervistov.

Pariz, 29. sept. b. Tujakajšnje romunsko poslanstvo je pozvalo romunske državljane, naj se čimprej vrnejo v domovino.

London, 29. sept. c. Pod vodstvom romunskih pilotov je bilo odpredano danes v Romunijo 14 bombnikov največjega tipa, ki jih je romunska vlada naročila v Angliji.

prijatelj, ki bi bili istega mnenja kot je ona, da mirovna pogodba ne sme potrditi tistega, kar se je zgodilo s Poljsko.

London, 29. sept. c. V Londonu ne pripisujejo izrednega pomena pogodbam, ki jih je sklenil von Ribbentrop v Moskvi. Anglija meni, da je Sovjetska Rusija še zmeraj trdno odločena, da ostane nevtralna.

Zarek upanja

Pri zadnjem obisku pri Halifaxu je sovjetski veleposlanik Majski izjavil, da Sovjeti želijo obnoviti trgovinske stike tudi z Anglijo, in sicer na podlagi razgovorov, ki jih je imel v Moskvi v marcu državni podtajnik za zunanjo trgovino v angleške vladi, Hudson.

London, 29. sept. AA. Reuter: Diplomatski urednik Reutersja je izvedel iz merodajnih sovjetskih virov v Londonu, da je sovjetski veleposlanik Majski o priliki obiska pri lordu Halifaxu obvestil angleškega zunanjega ministra o sledočem 1. Sovjetska Rusija namerava ohraniti svojo politiko nevtralnosti v vojni med Nemčijo na eni strani ter med Veliko Britanijo in Francijo na drugi strani.

2. Sovjetska Rusija je pripravljena sprejeti britanske predloge za začetek trgovinskih pogajanj, o katerih je bilo govora, ko je minister za čezmorsko trgovino Hudson obiskal Moskvo. Isti krogi izjavljajo, da bo ta merodajna izjava popravila nekatera netočna poročila, ki so bila objavljena v nekaterih časopisih.

Molotov obišče Hitlerja

Pariz, 29. septembra. AA. Havas: Nacional Zeitung iz Berna poroča, da bo Molotov obiskal Berlin v začetku oktobra.

htevje Sovjetske Rusije šle zelo daleč. V Evropi uvidevajo, da se bivša poljska republika ne bo dala več vpovstaviti in bi to dejstvo sprejeli — tako namreč mislijo v Rimu —

toda stvar je danes zelo zapletena in otežena zaradi tega, kar se je zgodilo z Estonsko, ki je bila prisiljena, da Rusiji prepusti svojo morsko obal, ki bo postala najmočnejše oporišče Sovjetske Rusije na Baltičkem morju, kar pomeni veliko izpremembo na severu Evrope in kar tudi Švedska in Finska ne bosta hoteli priznati.

To je stvar, zaradi katere bosta morale evropske velesile zavzeti svoje stališče in če bi bilo res, da Sovjetska unija namerava zasesti tudi Besarabijo, bi bil to nov težak moment v razvoju evropskega političnega položaja.

tako da se še nikakor ne more reči, da bi bila Italija pripravljena posredovati za mir na taki osnovi, kakor sta si jo zamislila Berlin in Moskva.

Če bi Anglija in Francija nemško-ruskega mirovnega predloga ne sprejeli — in to je skoraj gotovo — potem se bo vojska neizprosno nadaljevala, kar predvideva tudi skupna izjava Nemčije in Sovjetske Rusije, ki pravi, da bosta potem za nadaljevanje vojne odgovorni Francija in Anglija. Nemčija in Sovjetska Rusija pa se bosta posvetovali o nadaljnjih ukrepih, s čimer se namigava na vojaško zvezo. V tem smislu pa je že zdaj bilo sklenjeno gospodarsko sodelovanje, ki ima namen preskrbovati Nemčijo s surovinami, potrebnimi za nadaljevanje vojne. To bi mogoče privedo sčasoma do tega, da bi se Amerika postavila popolnoma na stran zapadnih demokracij in bi se tako položaj še veliko bolj zapletel, kakor je že.

ni dosti trpela od bombardiranja. Polkovnik je na te besede ihto odgovoril: Na žalost je od nj ostal samo še kup razvalin.«

Rdeča vojska na prelazu Užoku

Budimpešta, 29. sept. b. Davi ob 7.05 je prišla na madžarsko-poljsko mejo četa nemških vojakov pod vodstvom častnika in pa četa ruskih vojakov prav tako pod poveljstvom častnika. Oba častnika sta stopila pri Užoku v zvezo z madžarskimi častniki.

Na zapadu kakor doslej

Berlin, 29. sept. Na zahodu vse po starem. V letalski borbi je bilo zbito pri Weisenburgu eno francosko letalo, pri Osnabrücku pa eno angleško letalo.

Pariz, 29. septembra. b. »United Press« poroča: Na nemško-francoski meji ob Luxemburgu je nemško topništvo živahno delovalo. Včeraj je bila na tem sektorju ves dan živahna borba, ki se je raztezala 15 milij daleč od luxemburške meje vse do Mendofra. Francosko topništvo je stalno energično odgovarjalo in hoče preprečiti zbiranje nemških čet. Francoske čete so izvršile napad po topniški pripravi in vrgle Nemce s postojank, ki so jih pred kratkim zavzeli pri Perlu. Proti večeru je eskadra nemških letal preletela dolino Mozele in prispela na francosko področje. Po poročitih francoskih pilotov so Nemci zbrali značno silo v gozdovih okrog reke Mozele.

Nemško letalo nad Parizom

Pariz, 29. septembra. AA. Havas: Danes ob 11.30 je bil dan znak za alarm. Alarm je trajal do 12. Prebivalstvo se je v največjem redu držalo navodil, ki jih je predpisal odbor za pasivno obrambo. Avtomobili, policijske prefektore so z zvočniki opozarjali Parizane, da ne smejo ostati na ulici in da morajo pobeogniti v zavetišče.

Pariz, 29. septembra. AA. Havas: Današnji alarm v Parizu je izzval nemško izvidniško letalo, ki je letelo v veliki višini. Kljub tej višini se je točno dalo videti, da je bilo nemško.

Angleške podmornice v Baltiku

Riga, 29. septembra. AA. Stefani: Po drugem napadu neznane podmornice na sovjetsko ladjo v zalivu Narva, so letonski pomorski krogi vse bolj prepričani, da gre za angleško podmornico, ki je prodrila v Baltičsko morje.

Dr. Ivan Dornik:

K 20 letnici Narodnega gledališča v Mariboru

Izbruh svetovne vojske je za vojskino leta ustavil napredek Dramatičnega društva v Mariboru, ki je bilo ustanovljeno 14. avgusta 1909. leta in imelo svoje stalno domovanje v Narodnem domu. Ostala mu je med vojsko edino ta naloga, da ohrani gledališki inventar za nove in boljše čase.

Po prevratu 1918 pa je Dramatično društvo vstalo k novemu življenju. 19. aprila 1919 je prinesel »Mariborski delavec« tole notico: »Po večletnem, vsled vojske in nemške »naklonjenosti« prisiljenem odmoru otvorila mariborsko Dramatično društvo z velepriljubljeno in sedanjim razmeram jako primerno ljudsko igro »Graničarji — ali proščenje na sv. Elija dan« — (Ljudski igrokaz s petjem in plesom v treh delih — Hrvatski spisal Josip Freudreich, poslovenil **) — zopet svoje delovanje in praznuje (sic!) — svoje vstajenje.«

Igra je bila napovedana za soboto 26. aprila in nedeljo 27. aprila.

Toda ta dva določena dneva ni bilo predstave. Prišlo je vmes nekaj drugega: prepeljava zemeljskih ostankov Zrinjskega in Frankopana skozi Maribor. Zato je v »Mariborskem delavcu« 27. aprila 1919 izšel preklek in napoved drugega datuma. Nedeljska predstava »Graničarjeve« se mora zaradi hrvatskih gostov, ki pridejo po zemeljske ostanke Zrinjskega in Frankopana, preložiti na nedeljo, dne 4. maja, ker se bo velika dvorana Narodnega doma porabila za njih sprejem...«

Predstava »Graničarjeve« se je vršila nato v soboto 9. maja in nedeljo 4. maja. To je bila poslednja predstava Dramatičnega društva v Narodnem domu.

Napor za slovensko gledališče po prevratu

Samotni sprehajalec, ki je stopal na velikonočni ponedeljek po mariborskih ulicah in zagledal slovenske gledališke lepake, vabeče k predstavi »Graničarjeve«, je zapisal 1. maja 1919 v »Marib. delavcu«: »Slovenske gledališke lepake sem po dolgem času zopet zagledal v mariborskih ulicah, ko sem stopal na velikonočni ponedeljek po Mariboru in se pri tej priliki spomnil na leto pred izbruhom svetovne vojske, ko je Dramatično društvo, zastopano po tedanjem predsedniku rajnem g. Stegnarju st. in tedanjem tajniku g. Trohu prvič plakativno slovenske gledališke letake velike igre »V znamenju križa« na »Union« table in se sklicevalo na obstoječe zakone pri aretaciji obeh imenovanih zastopnikov. V spremstvu tedanje policije sta morala zastopnika (Stegnar st., častiljiv starček 70 let) na policijski inšpektorat, češ, da se je družba »Union« pritožila, da smo mi motili njeno mirno posest. Tako so ju podučili magistratovci, ki so takoj po telefoničnem razglasu po mestu o slovenskem plakativiranju sklicali sejo in sklenili, slovensko plakativiranje zatreti. Toda policijski nadzornik ni mogel ničesar ukreniti ter je končno na odgovor tajnika Dramatičnega društva, da bo naprej plakativiral, — prošil, naj se ta vzemirljiva zadeva ne tira do vrhunca. Družba »Union« je kot lastnica dotičnih za plakativiranje določenih tabel Dramatičnemu društvu zagnala s tožbo radi motenja posesti, ki pa je ni vložila; kmalu nato je prišla vojska. Take ovire in šikanse so delali mariborski Nemci našemu društvu, ki je z velikim trudom in velikimi žrtvami delalo za probujanje našega naroda. A danes vidimo zopet slovenske lepake v mariborskih ulicah na jugoslovanskem ozemlju, na katerem ni za Nemce več prostora za gospostvo.«

Z vstajenjem Dramatičnega društva se je začela buditi tudi misel na stalno slovensko gledališče v Mariboru. Stalno nemško gledališče je končavalo svojo sezono navadno na Cvetno nedeljo. L. 1919 pa sezona ni hotela biti konce. Zato se je 24. aprila 1919 nek dopisnik v »Mariborskem delavcu« hudoval nad tem in na koncu sprožil misel: »Kaj bi ne bilo bolj umestno zapreti to nemčurško podjetje in povzati semkaj ljubljansko ev. zagrebško gledališče na gostovanje, če nočemo, da stoji prazna ta zgrada nemčurških tujih elementov.«

Toda nemško gledališče je prijelo predstave še sredi maja... (Glej Marib. delavec, 16. maja 1919).

Da je Dramatično društvo tudi samo mislilo na stalno slovensko gledališče v Mariboru, priča notica v »Marib. delavcu«, dne 31. maja 1919: »Dramatično društvo v Mariboru je uverjeno, da bo v slovenskem Mariboru treba stalnega slovenskega gledališča. Naravno se more to slovensko gledališče razviti le iz tačasnega dramatičnega društva. Da pa se to čim prej emogoči, je v prvi vrsti potrebna izdatna glavnica. Začasni dohodki so preskromni, da bi v doglednem času udeležili to željo; zlasti število (pravih) podpornih članov je razmeroma prenezanost. Dramatično društvo prosi zato vse svoje prijateljice in prijatelje ter apeluje na njih zavednost, da se blagovolijo saj kot redni podporni člani priglasiti...«

Nato je nekdo brez podpisa začel v mariborskem in ljubljanskem časopisju boj za stalno gledališče v Mariboru, pri čemer je dolžil Dramatično društvo spanja in brezbriznosti. Temu nepodpisancu je v »Mariborskem delavcu« 22. junija 1919 odgovoril prof. dr. Pavel Strmšek, tedanji tajnik Dramatičnega društva: »Boj in očitanje sta popolnoma nepotrebna, kajti nikogar ni, ki bi ne pozdravil stalnega gledališča z največjim veseljem. Odbor Dramatičnega društva pa je pretresaval vsa ta vprašanja in ni on kriv, da ni imel doslej v tej zadevi uspehov. Po mojem osebnem mnenju bi imel dopisnik več zaslug, ko bi bil stopil z Dramatičnim društvom v stik, kakor da ga napada. Ker pa se razpravlja o gledališču že v javnosti, si dovoljujem objaviti svoje lastno mnenje, ki, poudarjam izrecno, ni odborovo. Da bi se gledališka sezona lahko otvorila, o tem ne dvomim. Ceravno računam na bogate subvencije, se vendar bojim, da bi prišlo podjetje v lastni režiji do poloma. Slovenski življenj v Mariboru obstoja danes največ iz ura življenja. Uradnik pa si gledališča ne more privoščiti in kakor kaže, to v bodočnosti manj, ko danes. Razen tega bo dobil denar, kakor upamo, skoraj vsaj neko vrednost in tedaj bo občinstvo začelo zopet štediti in bo obiskovalo gledališče zopet manj. So torej samo finančni pomisleki. Le mislimo, da imamo samo dvajset

igralcev; če dobivajo ti le po tisoč kron na mesec, znaša to že za igralce dvajset tisoč kron. Preudarni možje dvomijo, da bi zmogel slovenski Maribor to vsoto poleg drugih potrebščin mesec za mesecem. Mogoče pa je tudi temu nasprotno mnenje. Dramatično društvo pa se po mojem mnenju ne more spuščati v spekulacije in prevzeti rizika, ker nima v ta namen potrebne kapitala. Za svojo osebo pa predlagam: Dramatično društvo naj prevzame mestno gledališče, razpiše ravnateljsko mesto in prav nič ne dvomim, da se bo našel podjetnik, ki si bo upal prevzeti nase riziko, ako mu prepusti Dramatično društvo vsaj za prvo leto vse dohodke in si pridrži v gledališkem svetu le pravico izbiranja iger. V trgovskem oziru pa mu prepusti prosto roko.«

»Theater und Kasinoverein« v Mariboru še ni bil razpuščen. Zato se je dopisnik v Mariborskem delavcu dne 25. junija 1919 jezil ter izrazil upanje, »da bo nova vlada energično posegla v to sršenovo gnezdo ter ga razgnala.«

Z osvoboditvijo Maribora je bila naloga Dramatičnega društva izpolnjena, kajti nova doba se ni mogla več zadovoljiti samo z diletantskimi gledališkimi predstavami. Želja po stalnem slovenskem gledališču v Mariboru je postala potreba. In Dramatičnemu društvu je pripadla naloga, da sodeluje pri ustanavljanju rednega slovenskega gledališča s poklicnimi igralci, saj je imelo že v svojih pravilih to nalogo. Že pri zadnjem občnem zboru je novo izvoljeni predsednik izrecno poudarjal, da bo

E. Kraljeva kot Veronika v Kreflovih »Celjskih grofih«

treba spričo novih razmer, ki so nastale v Mariboru, gledati na to, da pomnoži Dramatično društvo število svojih diletantskih igralcev z igralci po poklicu (»Mariborski delavec«, 3. avgusta 1919). To vprašanje je pretresaval odbor pri vsaki svojih sej, preden so se pojavili v nekaterih listih neosnovani očitki, češ, da odbor Dramatičnega društva ne misli na napredek bodočega gledališča v Mariboru. Tako je torej Dramatično društvo prevzelo pobudo in sklicalo v prostore Slov. čitalnice dne 22. junija 1919 anketo v zadevi stalnega slovenskega gledališča v Mariboru. Tej anketi je predsedoval takratni poverjenik za uk in bogočastje Narodne vlade v Ljubljani dr. Karel Verstovšek, udeležili so se je takratni gerent mestne občine dr. Pfeifer, policijski komisar dr. Senekovič, dr. Rosina, dr. Lipold, dr. Koderman, prof. Cotič, prof. Mravljak, poštni uradnik Novak, prof. Pirc, dr. Strmšek, sodna svetnica O. Dev in Posega kot zastopnika snujoče se Glasbene Maticе, kapelnika Herzog in Unger pa kot zastopnika vojaške godbe (Glej: Dr. Pavel Strmšek, Deset let Narodnega gledališča v Mariboru!) Čeprav ta anketa še ni prišla do končnega zaključka, je vendar dr. Verstovšek na njej povedal, da se je govorilo o gledališčih že pri vladni seji in da se je tam poudarjalo, da je treba podpirati gledališče tudi v pokrajini in ne samo v Ljubljani. Težkoče pa da dela vprašanje, »kako bode gledališče v Mariboru«, ker je kot državno izključeno. Sam osebno si predstavlja rešitev na ta način, da se osnuje konzorcijski, katerega bi vlada subvencionirala (dr. Strmšek, l. c.). Gerent dr. Pfeifer pa je izjavil, da bo vlada društvo »Theater und Kasinoverein« razpustila in poslopje z inventarjem nemškega gledališča zasegla takoj po že napovedanem gostovanju ljubljanskih igralcev. (Gostovanje je bilo napovedano za 2. in 3. julij.) Glavne težkoče je videla anketa v denarnem vprašanju.

Nučičevo gledališče

Že pred gostovanjem sta se nato razgovarjala zastopnika Dramatičnega društva dr. Koderman in prof. Voglar z ljubljanskim režiserjem Nučičem, da bi prevzel vodstvo mariborskega gledališča.

Dne 2. in 3. julija je gostoval Nučič z ljubljanskimi igralci v tedanjem nemškem gledališču, ki sicer takrat ni bilo zaseženo. V »Mariborskem delavcu« je 8. V. 4. julija priobčil govor so priliki prve slovenske predstave v mariborskem mestnem gledališču, ki bi se naj govoril, a se ni govoril, tudi se govoriti ni mogel, ker našim merodajnim rodoljubom ni padlo v glavo: »...Temelj se polaga slovenskemu gledališču v Mariboru... V svetišču, odkoder so prej tuji oznanjevali tujo vero, zadoni danes prvič našega naroda evangelij: Naša beseda... Ali je potem odpustljivo, rojaki, da v kraju, ki smo ga po vsej pravici priborili, ni te pomembne institucije, kakor je gledališče?... Ali razumete, zakaj je slovensko gledališče v Mariboru potrebno? V mejah poštivalnosti stisnjeno rodoljubno diletantstvo je storilo svojo dolžnost; zdaj lahko gre. Dramatično društvo je svojo nalogo končalo! Za trdno vemo in verujemo, da polagamo danel temelj slovenskega gledališča v Mariboru...«

Ob tem gostovanju so se razgovori zastopnikov Dramatičnega društva z Nučičem nadaljevali. Končno se je Nučič (radi nesoglasja z ljubljansko upravo, Slov. biografski leksikon, str. 209!) odločil ter prevzel sam osebno gledališče v zakup.

Tako je zaključilo Dramatično društvo v Mariboru svoje desetletno delovanje z važnim korakom od diletantskega do stalnega gledališča.

26. avgusta 1919 je Slovensko mestno gledališče v Mariboru naznanilo občinstvu, da se začne prva redna sezona predstav konec septembra in da bo gojilo gledališče narodne igre, igre s petjem, veseloigre in resne drame. Obnemem je ravnateljstvo naznanilo tistim »dama in gospodom, ki se zanimajo za dramatično šolo, da se bo vršilo vpisovanje v to šolo od 25. avgusta dalje do vključno 28. avgusta«. Na koncu svojega oznanila je ravnateljstvo pristavilo: Bodočnost slovenskega gledališča v Mariboru je odvisna v največji meri od talentiranega in delavnega domačega igralskega naraščaja.«

Odrplo se je slovensko gledališče v Mariboru dne 27. septembra 1919 z Jurčičevim »Tugomerom«. »Slovenski narod« je 30. septembra poročal o tej predstavi takole: »Sinoči je praznovano slovenski Maribor v doslej nemškem Talijinem hramu otvoritev slovenskega gledališča z Jurčičevo narodno dramo »Tugomer«. Sedeži in stojišča so bili popolnoma razprodani. Slovenska otvoritev se je začela točno ob 19. uri. Železničarska godba je zaigrala »Naprej zastava slave«, nato je nastopil na odru prof. dr. Strmšek kot tajnik Dramatičnega društva in imel otvoritveni nagovor... Med burnimi živio-klici je godba nato zaigrala himno »Lepa naša domovina«. Občinstvo je vstalo s sedežev in stojišča poslušalo himno. Konec otvoritvene slavnosti je godba tudi zaigrala »Bože pravde«, ki jo je spremljalo viharno ploskanje in živio-klici. Nato se je pričela igra, ki je v celoti izborna uspeša... Posamezne prizore in dejanja je spremljalo navdušeno ploskanje in odobravanje, ki zlasti ni hotelo ponehati, ko se je na koncu predstave pokazal na odru Nučič s svojimi glavnimi igralci.«

»Straža« pa je 3. oktobra 1919 zapisala: »Da so vse predstave »Tugomerja« dobro uspele, je nam nov dokaz, kako potrebno je za narodni prosep dobro urejeno gledališče, posebno še za našo obmejno postojanko.«

S »Tugomerom« je Nučič označil tudi svojo idejno smer: da prikaže na odru čim več domače odrske literature. Publika je obiskovala gledališče v kar največjem številu in se v prvem navdušenju veselila te svoje največje nacionalne in umetniške pridobitve.

Toda Nučič je prevzel nase veliko in težko breme. Gledališče je bilo zastarelo, skoro lesono, brez fojera, brez komforta in brez vseh udobnosti. Ko je prešlo v slovensko posest, je bilo skrajno zapuščenno, garderobe zanemarjene. V prejšnje puste in zanemarjene sobane je dal Nučič takoj zgraditi lične kabine kot garderobe za posamezne igralce in igralkine in povsod je dal nanovo uvesti električno luč. Kar je bilo premagljivih nedostatkov, so bili takoj odstranjeni. »Mislimo, da bo treba pač resno na novo, modernejšo stavbo, ki naj bo dovolj obsežna in primerna duhu časa in bodočemu razvoju slov. gledališča«, je zapisal že Nučič sam v »Zrnjih«, št. 3, 27. oktobra 1920, str. 19. Dr. Pavel Strmšek piše v svoji brošuri »Deset let Narodnega gledališča v Mariboru« na str. 11, da mu je pisal Nučič o »aferah, nezgodah in zaprekah, ki jih je bilo treba z nadčloveškim zatajevanjem in energijo premostiti, da je sploh prišlo do otvoritve slovenskega gledališča v Mariboru. Vse one finančne krize, vse one skrivnostne borbe s prejšnjim nemškim ravnateljem, težave z osebjem, umetniškim in tehničnim, z godbo, repertoarjem, z obiskom, z anonimnimi dopisi, ki jih še danes hranim, bi dale šele popolno in plastično sliko onih polletnih dni...«

Poleg Nučiča so bili najbolj vidni igralci in igralkine tisti prvi čas: Bukšekova, Dragutinovičeva, Podgorska, Kraljeva, Savinova, Setinska, Petrova, Vovkova, Rasberger, Bratina, Železnik, Grom, Gregorin, Povhe, Janko, Mikulič. — Dragutinovičeva je šla v pokoj. Bukšekova in Železnik sta umrla. Izmed ostalih so v Mariboru še Kraljeva, Savinova, Rasberger in Grom.

Brzojave in častitke so k otvoritvi slovenskega gledališča v Mariboru poslali tedaj: Hrvatsko narodno kazališče v Osijeku, Zemaljsko kazališče v Sarajevu, Slovenski gledališki konzorcij v Ljubljani in Kraljevsko srpsko pozorišče v Belgradu.

Sezona v l. 1919-20 je prinesla velik primanjkljaj, zato je Nučič hotel zapustiti Maribor. Toda na prošnjo mnogih ljubiteljev gledališča je prevzel upravo še z naprejem, ker je bila gledališču za sezono 1920-21 obljubljena

Pavel Rasberger v vlogi deda Primoža v Finčarjevi »Verigic«

izredna državna podpora. S tem je bilo vsaj za bližnjo bodočnost zagotovljeno slovensko narodno gledališče v Mariboru.

Ob dvajsetletnici

Ob dvajsetletnici svojega obstoja ima Narodno gledališče v Mariboru že lepo tradicijo in mnogostevilno občinstvo. Toda najtežje vprašanje je še vedno vprašanje financ. Subvencije so bile vedno manjše, kakor pa drugim gledališčem v državi. V prvih letih po prevratu državna pomoč našim gledališčem ni bila preračunsko odmerjena. Dasi pa se je gledališče v Mariboru stalno mučilo radi prenale subvencije, vendar ni doživljalo težjih kriz, niti v prvih sezonah, ko je bil zakupnik gledališča Nučič, niti kasneje, ko je postalo gledališče državni zavod, prvotno pod provizoričnim vodstvom g. V. Bratine, kasneje pod definitivnim vodstvom državnega uradnika, sedanjega upravnika dr. R. Brenčiča.

Od četrtega leta dalje se kaže pri državni pomoči zastopavanje mariborskega gledališča. Dolg datira iza l. 1924—1926, ko je bilo gledališče pri državni pomoči prikrajšano za 1.200.000 v primeri z drugimi oblastnimi gledališči. Ministrstvo je sicer upravo bodrilo, naj vzdrži, toda uprava se je morala zadovoljiti za tri četrtine milijona, da je prebrodila to dobo. V l. 1926—1927 je dobilo gledališče sicer lepo subvencijo, toda ta se je začela zopet manjšati in je v letu 1928—1929 padla na 320.000. Bila je v ministertvu že namera, da se Mariboru subvencija sploh ukine in naj hodi tja gostovat ljubljansko gledališče. Tedaj se je zelo zavzel za mariborsko gledališče Milan Groš. Na pomoč je nato prišla banovina s 320.000 din.

Glede dolga je g. Viktor Grčar dosegel pri mariborski občini to, da je prevzela občina pri Mestni hranilnici garancijo zaj. Ta dolg se odplačuje in znaša sedaj še 274.000 din.

Gledališče prejema torej sedaj tole pomoč: od mestne občine 115.000 (85.000 gre za amortizacijo dolga), od banovine 320.000, od države 500.000; gledališki dinar da četrta milijona, od tega pa prejema gledališče pomoč samo za svoje materialne izdatke. Za osebne izdatke mora mariborsko gledališče prispevati deloma tudi z večernimi dohodki.

Že nekaj let prosi mariborsko gledališče, da bi bilo izenačeno z drugimi oblastnimi gledališči, toda — žal — njegove prošnje niso uslišane. S tem je seveda njegov razmah onemogočen. Ta razmah pa bi bil prav na tej meji bolj potreben kot kjerkoli drugje.

Stoletnica Paganinijeve smrti

Spomin Nicola Paganinija, ki je umrl 27. maja 1840 v Nici, bodo drugo leto slovesno obhajali v Italiji, posebno v njegovem rojstnem mestu Genovi in bodo ob tej priliki velike prireditve. Središče teh prireditev bo drugo leto v maju velika mednarodna vijolinska tekma, kjer bodo razdeljene nagrade v znesku 100.000 lir. Tudi v Nici bodo v maju 1940 proslavljali spomin na Paganinija z velikanskim trodnevним glasbenim praznikom. Na pobudo španskega glasbenika Juana Manena se je ustanovil poseben odbor, ki bi naj v čast velikemu umetniku postavil spomenik. Seveda še ni dognano, v katerem mestu naj bi ta spomenik stal.

Duhovna pomoč žrtvam letalskih napadov

V palači westmünstrskega nadškofa v Londonu so ustanovili centralo za duhovno pomoč žrtvam letalskih napadov. Če bodo letala napadla London, tedaj bo takoj obveščena centrala, kje da so žrtve. Duhovniki bodo koj odšli na kraj nesreče, da bodo podelili katoličanom poslednje zakramente.

S pogreba romunskega ministrskega predsednika Calinescu: voz s krsto, ki jo peljejo v Atene, kamor so položili truplo pokojnika

KULTURNI OBZORNIK

Pomen cerkve na Ptujski gori

Milostna podoba Marije Zaščitnice na Ptujski gori

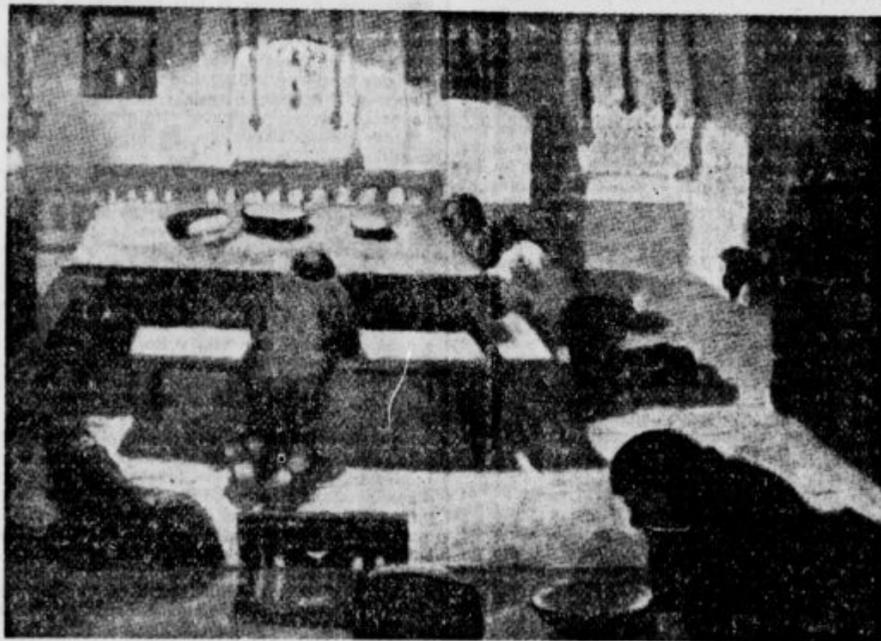
Kakor beremo po časopisju in kakor smo bili morda tudi sami obveščeni, vemo, da bo v nedeljo loterijsko žrebanje v korist popravila božjepotne cerkve na Ptujski gori. Marsikdo ne ve, kakšnega pomena je ta cerkev, ter si pač pod tem imenom predstavlja malo podružnično cerkev ptujskih patrov minoritov ter je morda še nejevoljen nad takim »modernim« in obširnim načinom pobiranja milodarov za romarsko cerkev. Toda kdor pozna lepoto te cerkve, njeno častitljivost, priljubljenost med štajerskimi Slovenci ter kulturno zgodovinski pomen, bo gotovo z veseljem pomagal z malenkostnim darom rešiti to svetišče pred propadom ter bo v opravičilo ptujskim patrom priznal, da je vsa Slovenija dolžna podpreti akcijo za ohranitev tega slavnega svetišča, kjer je bilo dano našemu ljudstvu že toliko milosti. V zadnjem času je bilo veliko svetišče precej pozabljeno, dokler ga niso pred leti vzeli v svojo ocrbo ptujski mironiti, ki so si zastavili vse sile in voljo, da otmo ta umetnostni spomenik naše davnine. In prav ta loterija je viden znak njihove podjetnosti in napore, da se obnovi cerkev na Ptujski gori. Danes je zadnji dan, da vsi, ki so dobili srečke te loterije, te tudi plačajo ter tako pripomorejo k ohranitvi takega kulturnega spomenika, kakor je ta cerkev, ki jo je univ. prof. dr. Stele imenoval v pravkar izdani knjižici v spomin 700 letnice ptujškega samostana »Pax et bonum« — »najlejšo slovensko gotško cerkev«. Prav zaradi te kratke oznake v omenjeni spomenici in ker sem zvedel, da omenjeni največji poznavalec naših cerkvenih spomenikov pripravljajo o tej cerkvi tudi posebno knjižico, drugi naš umetnostni zgodovinar pa se tudi zanima za njeno skulpturo sicer z drugega etališča, sem se obrnil na univ. prof. dr. Franca Steleta s prošnjo, naj našim bralcem pojasni kulturno-zgodovinski pomen cerkve na Ptujski gori.

»Cerkve na Ptujski gori ima v kulturno-zgodovinskem pogledu dvojni pomen.« je začel gošpod profesor, »in sicer prvič kot stavba, in drugič kot zbirka gotških skulptur. Torej, kar se tiče stavbe: je nastala v začetku XV. stoletja. Natanko sicer ne moremo določiti leta, toda po grbih na stropu vemo, da je plemiška ustanova, ki jo je postavil grof Bernard III. Ptujski gošpod, umrl okrog l. 1421. Cerkve bo zato iz začetka XV. stoletja ter predstavlja najpopolnejšo gotško arhitekturo v Sloveniji. Notranjščina predstavlja tako imenovani tip dvoranskega prostora, ki se po bistveno razlikuje od glavne skupine slovenskih poznogotških dvoran-cekva s škofjeloško in kranjsko župno cerkvijo na čelu. Ptujskogorska cerkev kaže trodelno dvorano z izrazito podolžno smerjo, ki jo na vzhodu zaključujejo tri mnogovrstne apeide. Ta tip je v štajersko-gotški arhitekturi zelo razširjen; njen vzor pa je iskati v slavni cerkvi sv. Stefana na Dunaju. Neposreden vzor naše cerkve pa je iskati v božjepotni cerkvi Maria Straessengel nad Gradcem, ki je nastala kakega pol stoletja prej, ki pa ji naša cerkev v tlorisu in prostoru popolnoma odgovarja. Lepota cerkve na Ptujski gori je predvsem v preračunani izdelavi in porabi raznih sestavnih delov. Tako opažamo, da se v razvoju stebrov, lokov in obokov finost izdelave večja postopoma od tal v višino, dalje, da se kar kopicijo fine izdelave arhitekturnih delov okrog glavnega oltarja, kjer lahko opazimo štiri podstavke in strelce, namenjene za kipe tako imenovane sedilje, izdelane z občudovanja vredno skrbjo in bogastvom. Značilno za notranjščino te cerkve je dalje, da na obokih ni sicer v gotški arhitekturi tako razširjenih sklepnikov ter se več učinek opira samo na zelo etvarnih iz arhitektonskih sestava danih prvih. Notranjščina je v tem sestavu zaradi slokih stebrov in velikih, s krogovičjem obdanih oken izredno slikovita in privlačna ter se v vsakem dnevnem času z vsakega etališča pokaže z drugačnimi in novimi mikli.

Zdaj pa, kar se tiče gotških skulptur. Od prvotno, očividno enotno zasnovane opreme sta se ohranila dva gotška oltarja in Marijin Milostni kip, več reliefjev ter krasno izdelan kameniti baldahinski oltar, ki ga je cerkvi poklonil verjetno ok. l. 1430 znani Celjski grof Friderik II. in stoji sedaj precej zanemarjen zunaj cerkve. Z izjemo Friderikovega oltarja in kipov na oltarju sv. Ožbolda so vsi kiparski izdelki na Ptujski gori izdelani v eni delavnici. Grbi na reliefjih pod zvoničkom in na nekaterih drugih kažejo, da je velik del te opreme naročil še imenovan ustanovnik Bernard III. Ptujski gošpod, obenem s svojo ženo Valburg, grofico celjsko Delavnica, ki je te kipe izvršila, spada — podobno kot arhitektura — v krog delavnice pri cerkvi sv. Stefana na Dunaju, posredno pa izhaja njen slog celo od znane praške kiparske delavnice rodbine Parlerjev. Med ohranjenimi kosi se po svoji lepoti odlikujejo posebno reliefji Marijine smrti nad glavnim vodom, ki predstavljajo dogodek po starem načinu z apostoli, zbranimi okrog postelje, na kateri umira Mati božja. Vendar je umetnik glavno skupino umirajoče Marije in dveh mladih apostolov, ki jo očutno negujeta, izrazil v tako odlično preraču-

njenem trikotniškem sestavu njihovih treh glav in s toliko resničnostjo živega občutja, da smo prisljeni iskati ga med najodličnejšimi kiparji tega kroga. Isto tako odličen je relief sv. treh kraljev. Največjo pozornost pa zasluži ne samo kot milostna podoba in predmet, zaradi katerega je cerkev na Ptujski gori tako priljubljena božja pot, temveč predvsem tudi zaradi svoje izredne kulturno-zgodovinske vsebine relief Marije Zaščitnice. Ta relief predstavlja Božjo Mater z Detetom v naročju, ki ji plašč razprostirajo na strani angeli, v njeno zavetje pa se etiska številna skupina od 80 oseb. Med temi osebami sta na obeh straneh tudi ustanovitelja te cerkve in naročnika podobe Bernard III. Ptujski in Valburga Celjska, ki

† Slikar France Košir

† France Košir; Doma molijo rožnivenec...

Zvedeli smo žalostno vest iz Skofje Loke, da je tam umrl mladi nadarjeni slovenski slikar France Košir. Kdor ga je še videl pred letom, ne bi verjel, da bo tega vselega, jedrnatega in življenja željnega slikarja tako izmučila in izpila zahrbtna bolezen, da se bo vlegel v smrtno posteljo ves izsujen prav tedaj, ko je njegova moč ustvarjanja rastle vedno više in se je njegov talent uveljavljal vedno bolj in žel uspehe. In prav sedaj, ko je njegova roka prenehala slikati ljudi in pokrajine zvenjo ter barv polno, tako notranje zdravo slovensko gledanje, občutimo njegovo izgubo tem bolj ter vemo, da se odpravlja v grob pešnik Skofje Loke in njenih lepot, njene vode, vode, ki mu je šumela ob rojstvu in ob smrti pod njegovo sobico in ki jo je znal zajeti v barvo in tek kakor morda noben slovenski slikar. Prav s svojimi vodnimi motivi je na razetavah zadnjih let prodiral v slovensko javnost, v katero se zaradi svoje skromnosti in boleznin ni silil. Toda bil je slikar morda bolj kot marsikdo, katerega ime je obdano z večjim sijajem. Njegova umetnost je bila trezna, zdravo realistična, globoko slovenska (Slovensko tihožitje, Rožni venec), polna barv in tehnične znanosti, ter bi gotovo zaslužila, da bi bila že v življenju mladega umetnika bolj upoštevana, kakor pa je bila. Gotovo je bila njegova bolezen kriva, da ga naša javnost ni toliko poznala, kajti prav zadnja leta, ko je dozoreval v močnega slikarja velikih slikarskih kvalitiet, ga je bolezen ovirala, da ni mogel ustvarjati, kakor bi tako nemoremo rad, in ni niti dajal prilike, da bi ga naši časopisi in revije mogle bolj približati občinstvu. Zato smo hvaležni »Mladiki« in dr. Dobidi, ki ga je od časa do časa budil iz samote in samotarstva ter mu dajal življenjske pobude s priznanjem njegovega dela. Vsem pa ki so poznali njegovo delo in imeli vpogled v rast njegovega talenta, je danes jasno, da je omahnil prav tedaj, ko se mu je odpiral svet. In zato je tragika tega v samoti izgorevalnega, po življenju tako etrastno želečega, a po boleznin tako oviranega umetnika še večja. Slovenski umetniški svet je izgubil z njim dobrega slikarja, Skofja Loka svojega upodabljalca, njegovi prijatelji najzvestejšega tovariša, starši pa najboljšega sina. In njim izkramo svoje nagloblje sožalje.

ju označujeta kot taka grbi. Dejstvo, da sta ta dva, ob postanku reliefa še živeča darovalca, okvina v skupino pod plaščem, ki je dotdaj bila navadno idealno zamišljena, je že samo po sebi zanimivo, ker so do konca XV. stol. portreti živih ljudi pod plaščem Marijinim skoraj neznani. Navadno so pod plašč postavljali slikarji zastopnike posameznega cerkvenega reda ali bratovščine, največkrat pa več človeštvo, razdeljeno na laične in duhovske skupine s papežem ter cesarjem na čelu. Na ptujskogorskem reliefu pa vidimo med seboj pomešane duhovske in svetne dostojanstvenike, moše in žene ter najrazličnejše stanovce, tako da moramo iskati razlago za to družbo v izrednem povodu ki je nagnil naročnika, da jo je dal upodobiti. Obrazi so tako individualizirani, ne samo po nošah, obleki, ampak tudi po fiziognomiji, da se nam vsiljuje misel, da nista portretno upodobljena samo darovalca, temveč da tudi mnogi drugi liki predstavljajo tedaj žive resnične osebe, da gre torej za portretno skupino. Pokojni Stegenski je podrobno preštudiral to vprašanje in postavil trditve, naj bi bil relief naročen v letih 1408-9 in sicer v spomin na slavlje, ki ga je ovenčan z zmagami v Bosni, uprizoril v Budimu ogrski kralj Sigismund Luksemburški ob priliki kreta svoje hčerke, katero mu jo je rodila Barbara, hči Hermana II. Celjskega. Pobujen po svojem tastu Hermanu bi bil Bernard Ptujski s svojo ženo Valburg Celjsko naročil, da se upodobi pod Marijinim plaščem vse obširno sorodstvo in politične zveze na višku svoje moči stoječega rodu celjskih grofov. Te bistroumne domneve brez nasprotnih dokazov ni mogoče kar odkloniti, nedvomno pa je, brez ozira na to, kdo so upodobljeni, da imamo v reliefu odmev težej po takrat nastajajoči portretni etroki, katero je nekaj desetletij prej z velikim uspehom uveljavila Platerjeva delavnica v Pragi v cerkvi sv. Vida.

»To so glavne kulturno zgodovinske pomembnosti cerkve na Ptujski gori. Ogromna cerkev se je le težko vzdrževala s skromnimi sredstvi svoje fare, zato se ni čuditi, da je od zadnje restavracije, popravila, ki ga je izvršila bivša avstrijska komisija za ohranjenje spomenikov na državne stroške že več let pred svetovno vojno, zlasti pa med svetovno vojno cerkev veliko trpela in začela zadnja desetletja po vojni celo propadati, tako da je sedaj zadnji čas, da se iztrga propadu. Razumljivo je za to, da sama majhna fara na Ptujski gori ne more vzdrževati tako monumentalne cerkve, temveč, da ji mora tu pomagati vsa Slovenija in tudi država, saj so v skupini pod Marijinim plaščem vpodobljeni tudi bosansko-srbski vladarji, kar je velike kulturne pomembnosti za jugoslovansko ekspanzijo celjske rodbine, ki bi lahko imela daljnosežne posledice.«

Ob taki razlagi pomena vseuč. prof. dr. Steleta je potreba po pomoči tej božjepotni cerkvi jasna in prepričani smo, da nihče, ki je dobil srečke, ne bo odtegnil malenkostnega daru, ki tudi njemu lahko prinese »srečo«.

ŠPORT

Ljubljana : Bačka (Subotica)

V nedeljo ob 16; ob 14.45 prvenstvena tekma Ljubljana - Reka jun.

Jutri bo v Ljubljani predzadnja letošnja ligaška prireditve. Ob tej priliki bomo imeli priliko videti izvrstno enajstorico subotičke Bačke. Bačkina enajstorica igra tipični madžarski nogomet, ima hitra krila, gibčnega centerfora Kopunovića in pa odličnega vratarja. Tudi obramba je prav dobra in le z nizkimi pasovi jo bodo naši prisilili h kapitulaciji.

Ob 14.45 bosta nastopili juniorski moštvi Ljubljane in Reke v prvenstveni tekmi. Prav gotovo bo mnoge tudi ta tekma zanimala, saj je znano, da igrajo mladi Ljubljane izvrstno nogomet.

Obe tekmi se bosta odigrali na igrišču Ljubljane in ob vsakem vremenu.

Kranj : Reka

Od vseh tekem te nedelje bo najbolj napeto srečanje med Vičani in Kranjčani. V vseh dosedanjih tekmah so Gorenjci izvojevali le dve zmagi. Letos hočejo priključiti še tretjo. Uspeh ni nemogoč, saj so v odlični formi in v letošnjem tekmovanju niso izgubili še nobene tekme. Drugače je pri Reki, ki preživlja letos hudo krizo. Tega se zavedajo Rečani ter upajo, da jim bo tradicija skupno z mladostnim poletom le prinesla zelo potrebni točki.

Tekma se prične ob 10 na igrišču Reke.

Celjski šport

SK Jugoslavija : SK Borut, Gotovlje. Jutri, v nedeljo, ob pol 4 popoldne bo na igrišču pri Skalni kleti drugorazredna prvenstvena nogometna tekma med SK Jugoslavijo in SK Borutom iz Gotovelj. Tekma bo gotovo zelo zanimiva. Ob pol 3 bo na istem igrišču prvenstvena nogometna tekma med mladina SK Jugoslavije in SK Celja.

SK Celje prekinil vse športne zveze s SK Amaterjem!

Na svoji seji 28. septembra je upavni odbor SK Celja soglasno sklenil prekiniti vse športne odnose s SK Amaterjem iz Trbovelj. Svoj sklep, ki ga bo podrobno obrazložil Ljubljanski nogometni podzvez, utemeljuje odbor SK Celja s stalnimi napadi in incidenti, ki so se brez krivde SK Celja dogodili že pri trikratnem zaporednem srečanju moštvo obeh klubov v Trbovljah. Da ta sklep ni samo formalnega značaja in da SK Celju ne gre zgolj za točke in rezultate, temveč da se hoče izogniti vsem stikom in bodočim incidentom z omenjenim klubom, potrjuje dodatni sklep, da moštvo SK Celja tudi ne bo odigralo povratne prvenstvene tekme v Celju s SK Amaterjem.

Atleti so le odpotovali v Atene

Zaradi neprilik, ki so se pojavile tik pred odhodom naše reprezentance v Atene, katere odhod je bil že resno ogrožen, se je končno vendar vse srečno izteklo in naši atleti so odpotovali. Iz Zagreba so odpotovali tile atleti: Z Jesenic Klinar, iz Ljubljane Mausear, Kvas, Nabernik, Gaberšek, Skušek, Bratovš, Košir, iz Slov. Bistrice inž. Stepišnik, iz Maribora Schmiederer, iz Celja Goršek, iz Koprivnice Ivanuš, iz Splita Sepot, iz Bjelovara Goič, iz Zagreba Markušič, Hanžekovič, Curičič, Kotnik, A. Kovačević, Krajač in dr. Narančič. Odpotovali niso: Martini, Bručan, Pleteršek in Gales, medtem ko bo Ehrlich verjetno kasneje odpotoval.

V Beogradu so se priključili še ostali atleti in vsi skupaj so nadaljevali pot v Atene, kamor so dospeli v petek pozno zvečer.

Dvoboja naših in madžarskih atletinj ne bo

Jugoslovanska zveza ženskih športov je odpovedala meddržavni dvoboj naših atletinj z madžarskimi, ker niso pravočasno dospela potna dovoljenja.

Nov rekord romunskih atletov

Preteklo nedeljo so imeli romunski atleti tekmovalje za državno prvenstvo. Vse je presenetil novi rekord nepoznanega atleta Talmacia, ki je pretekel progo 10.000 m v času 32:12.0 min. Ostali rezultati pa takole izgledajo: 100 m Cristea 11.2 sek., 200 m isti 22.7 sek., 400 m Kiss 50.5, 800 m isti 1:57.5 min., 110 m zapreke Maesciu 16.1 sek., 400 m zapreke isti 57.8 sek., skok v višino 1.81 m Vost, troskok Calisirat 14.16 m, krogla Schulery 14.13 m, disk Havaletz 45.22 m, kladivo Biro 48.91 m ter kopje Vamanu 56.66 m.

716 klubov in 43.289 nogometašev je v Jugoslaviji

Iz letnega poročila Jugoslovanske nogometne zveze razvidimo, da je imela ta zveza v pretekli sezoni 33 sej, na katerih je rešila 1652 predmetov. Od 30 pritožb je bilo odklonjenih 20, osem pa jih je bilo ugodno rešenih. Suspendiranih je bilo osem klubov. Število klubov je naraslo od 684 na 716, igralcev pa je 43.289. Državna reprezentanca je igrala pet tekem, in sicer proti Nemčiji, Romuniji, Angliji, Italiji in Češki. Dobila je eno, izgubila pa štiri tekme. Razlika golov 8:14. Od početka do danes je odigrala državna reprezentanca 112 tekem, od katerih je dobila 47, neodločenih je bilo 15 ter izgubljenih 50 z goldiferenco 242 proti 250.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Smuško telovadbo bo tudi letos priredilo Slovensko planinsko društvo, in sicer v telovadnici II. državne realne gimnazije na Poljanah, počenši od srede, dne 11. oktobra dalje, vsakokrat ob 19. Poucheval bo smuški učitelj g. Černič Jože, ki je planinec znan iz smuške šole v Domu na Komni. Prijave sprejema pisarna SPD v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4-I. Ako bo število prijaviteljev presegaelo 20, bosta dva tečaja. Hitite s prijavi.

Geološki pregledni zemljevid zahodne Slovenije, katerega je letos izdalo Slovensko planinsko društvo, je najpripravnejši učni pripomoček za dijake vseh srednjih in meščanskih šol v dravski banovini. Dijakom je odobrena izredno ugodna nabavna cena, ako kupijo navedeni zemljevid v društveni pisarni SPD, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4-I.

S. K. Reka. Jutri igra I. moštvo s Kranjem na našem igrišču. Ob pol 10 naj bodo v naši garderobi, postavljena na običajnem mestu. — Juniorski igrajo z Ljubljano popoldne ob 2. Popoldne naj se javijo v naši garderobi in naj dvignete opremo.

S. K. Grafika. V nedeljo ob pol 10 morajo biti slednji igralci na igrišču S. K. Jadrana: Marn, Bačak, Tomadžič, Martinič, Uenoik, Zagar, Potrato, Drašler I. in II., Scagnetti, Bežan, Bončar.

Cerkve na kolodvoru

V Rimu bodo sezidali nov kolodvor. Poslopje naj bi bilo dograjeno l. 1942. Posebnost novega najmodernejšega kolodvora pa bo, da bo vseboval kapelico. Potniki bodo mogli biti pri sv. maši, ne da bi jim bilo treba oditi s kolodvora. Kapela bo posvečena sv. Katarini Sienski, ki so jo nedavno, hkrati s sv. Frančiškom Asiškim, imenovali za varuhinjo Italije. Kapela bo stala 12 milijonov lir. Oskrbovali jo bodo salezijanci in bo s podzemskim hodnikom v zvezi z zavodom in z njihovo cerkvijo.

„Vidov dan“ srečno priplul iz Rotterdama v Split

Pred tremi dnevi je v Split priplul veliki Lloydov tovorni parnik »Vidovdan«. Zadnja njegova postaja so bile Benetke, kjer je izkrcal premož, ki ga je bil naložil v Rotterdamu. Pot iz Rotterdama v Benetke je parnik prevozil v 14 dnevih, ko so bile sovražnosti tudi na morju v polnem teku. Pluti je moral po morjih, ki so strogo blokirana in v katerih pridno križarijo nemške podmornice. Kapitan parnika g. Šapro je takole opisal pot parnika »Vidovdan«:

Iz Rotterdama smo odpluli par dni po izbruhu vojne v Evropi. Holandska ni nudila več tiste lepe in mirne slike kakor prej. Z nekaj časa smo opazovali, da se je država najresnejše pripravila, da poseže v vojsko. Splošna mobilizacija, zvišanje cen življenjskim potrebščinam, pomanjkanje redkih potrebščin, zaskrbljenost, vse te pojave smo opazili že prej, kakor je prišlo do odkritega spopada. Rotterdam je izgledal kakor zbirališče vojske. Ulice so bile polne vojakov, pravtako javni lokali in zabavišča.

V mornariških krogih so govorili o nevarnosti vožnje skozi blokirane cone. Vsaka ladja je izpostavljena napadom vojskujočih se držav in vsak poveljnik, ki plove s parnikom, stavlja na kocko ladjo, tovar in življenje posadke. Prihajale so vesti o strahotah, ki se dogajajo na morju kot posledice vojnega stanja. Prve vesti o potopljeni ladji »Athenae« itd. V takih okoliščinah smo morali s tovorom premoga zapustiti Rotterdam in odpluti v Benetke in to skozi angleško blokado in skozi nevarnost nemških podmornic. V teh dnevih neki nemški kapitan ni ubogal povelja svojih oblasti. Konzulat mu je ukazal, naj odpluje z ladjo iz rotterdamskega pristanišča v neko nemško luko, kapitan pa je vedel, da bo gotovo potopljen in ni ubogal konzulata, marveč je

ostal s svojo ladjo v Rotterdamu. Rajše se je izpostavil najhujšim kaznim, ki so predvidene za take slučaje nepokornosti v vojnem času, kakor da bi šel v gotovo smrt.

Iz Rotterdama v Benetke smo potovali 14 dni, ne da bi nas kdo oviral. Že v Rotterdamu nam je dal angleški konzulat navodila, kako naj plovemo, da se izognemo nevarnosti min in nemških podmornic. Med potjo smo srečavali angleške ladje, pa samo blizu obale Angleži plovejo ponoči brez vseh luči, mi pa smo, da bomo bolj varni, čimbolj razsvetlili parnik. Da opozorimo vojne ladje vojskujočih se držav, da je naš parnik jugoslovanski, sta na obeh straneh parnika po mednarodnih predpisih vžigali veliki jugoslovanski zastavi. Ponoči so močni reflektorji metali svetlobo na zastavo, da tako opozore morebitne vojne ladje na neutralnost našega parnika. To nam je gotovo na tem potovanju clajšalo pot in nas obvarovalo nepravil.

Neke noči, ko smo pluli južno od Angleške, smo zapazili sumljivo ladjo. Od daleč je izgledala kakor ribiška motorna ladja. Sumili pa smo iz raznih razlogov, da je to maskirana nemška podmornica. In nismo se motili. Ko so na sumljivi ladji spoznali našo narodnost, se je ladja takoj oddaljila v neznan smer.

Angleške ladje smo večkrat srečali, pa samo ponoči in sicer blizu angleške obale in v Sredozemskem morju. Tako v Rokavskem prelivu kakor tudi po Sredozemskem morju so angleške ladje plule z ugaslimi svetilkami. Večkrat se je ponoči prikazal nejasen črn obris vojne ladje, ki se je približala, ko pa je videla našo zastavo, se je spet oddaljila. V Gibraltarju nas je ustavila angleška mornarica. Angleški častniki so prišli na naš parnik in pregledali ladijske listine ter se nekaj časa z nami pogovarjali v ladijskem salonu. Ponudil sem jim cigarete in vino. Bili so zelo prijazni in ljubeznivi. Ostali bi še delj časa na našem parniku, pa so jih z neke male bojne ladje poklicali. Poveljnik jih je opozoril, da bi dolgo zadrževanje angleških častnikov na našem parniku moglo privabiti kakšno nemško podmornico in potem bi bil naš parnik izgubljen.

Naša pot iz Rotterdama v Benetke, ki je bila združena z veliko nevarnostjo, se je vendar srečno končala. Sedaj čakamo povelja za novo potovanje. Mogoče bomo šli na Daljnji Vzhod.

Polemika med ministrom dr. Göbbelsom in ameriškim časnikarjem Knickerbockerjem

Dne 21. septembra je londonski Reuter vrgel v javnost poročilo nekaterih ameriških listov, ki so poročali, češ da so vodilni politiki Nemčije v inozemskih bankah naložili velike vsote denarja. Poročilo, ki izvira od ameriškega časnikarja Knickerbockerja, trdi, češ da imajo odličnejši nemški voditelji velike vloge v raznih nizozemskih, švicarskih, egipčanskih, finskih, švedskih in japonskih bankah. Tako objavljajo listi, da ima von Ribbentrop v nizozemskih bankah naloženih 635.000 angleških funtov (ca. 180 milijonov din); dr. Göbbels ima naloženih 327.000 funtov (ca. 100 milijonov din); maršal Göring poldrug milijon funtov (ca. 400 milijonov din), Hess milijon funtov (250 milijonov din), dr. Ley 371.000 funtov in vodja nemške policije Himmler 500.000 funtov. To so naložbe samo v inozemskih bankah. — Poleg tega pa so baje vsi ti voditelji sklenili še ogromna zavarovanja zase in za svoje žene pri tujih zavarovalnicah. Tako je na primer nemški zunanji minister sklenil življenjsko zavarovanje za 300 milijonov dinarjev.

Nekaj dni nato je nemški propagandni minister dr. Göbbels sprejel večje število mednarodnih časnikarjev, katerim je dal izjavo, v kateri ogorčeno zavrača trditve ameriškega časnikarja Knickerbockerja, ki je ta poročila vrgel v javnost. Minister dr. Göbbels je izjavil, da dobi Knickerbocker 10% vsega denarja, če dokaže, da so ta njegova poročila resnična. Koliko pa so vredne njegove navedbe, se vidi iz tega, da je zaradi teh obdolžitvev nemških voditeljev velika ameriška agencija »International News« Knickerbockerja takoj odpustila in je Knickerbocker v soboto kot brezposelni časnikar že odpotoval iz Southamptona v Newyork. Torej je Knickerbocker obrekoval in so njegove navedbe lažnive.

Dne 27. t. m. zvečer pa je Knickerbocker oznanil, da je v Parizu in da ni res, da bi bil moral kot odpušeni časnikar odpotovati iz Evrope. Res je, da se je v soboto zvečer v Southamptonu podal na ameriški parnik, ki je odhajal v Newyork. To so opazili razni agentje, ki so nato v Berlin sporočili, da se je Knickerbocker moral hitro umakniti iz Evrope. Toda ti agentje so bili tako malomarni, da so ugotovili samo to, da je Knickerbocker odšel na ameriški parnik, niso pa opazili, da je pred odhodom parnika parnik zopet zapustil. V Southamptonu je Knickerbocker spremljal na parnik ženo in otroke, pred odhodom parnika pa se je od žene in otrok poslovil in odšel na kopno, nakar je po službeni dolžnosti odpotoval

Parada nemških in sovjetsko-ruskih čet v Brestu Litovskem

Katoliški duhovniki v angleški armadi

Po vseh angleških škofijah so bili duhovniki vpoklicani, da bi kot duhovniki služili v angleški armadi. Nekaj jih je že pri angleških četah v Franciji. Med vpoklicanimi duhovniki je 12 jezuitov.

Loterija

za popravilo romarske cerkve na Ptujski gori bo nepreklicno v nedeljo, dne 1. oktobra 1939 ob 2 pop. javno na trgu pred cerkvijo na Ptujski gori. Zadnji čas je, da še naročite srečke!

Zbrana dela Čajkovskega bodo izdali

O priliki stoletnice rojstva Čajkovskega, ki bo 7. maja 1940., namerjajo ruski državni založniki začeti izdajati zbrana dela Čajkovskega. Ta izdaj bo obsegala 30 zvezkov in bo dokončno izšla v kakih 10 letih. Trije zvezki bodo že drugo leto izšli. Dva od teh bosta vsebovala 104 pesmi, med katerimi so nekatere doslej neznane. Dalje bodo izšle tudi posebne izdaje Čajkovskih skladb, tako simfonija in njegove klavirske skladbe opere Evgenija Onjagina. V posebnem zvezku bodo izšle njegove doslej neobjavljene overture. Tudi na to mislijo, da bi objavili obširno zbirko njegovih pisem.

Smrtna žrtve kopičenja petroleja

Iz Kopenhagna poročajo: Na Danskem se hitijo ljudje preskrbovati z živili tako zelo, da je to kopičenje zahtevalo celo smrtno žrtve. Z danskega otoka Endelave v Kattegatu poročajo o temle primeru: Nekaj 60letni samotar je v poslednjih dneh slišal, kako se ljudje oskrbujejo z življenjskimi potrebščinami. Samotar se je zvrgele na petrolej in je kmalu spravil skupaj 148 litrov tega nevarnega goriva. Slučajno so orožniki izvovali za zilkovska pota samotara in so ga hoteli zapreti. A ta je izvršil samomor, ker se je zbal ječe.

Letalec, odlikovan z železnim hrabrostnim križcem, na vzhodni fronti

Kranj

Kino Šmartinski dom. V soboto je na sporedu ob pol 9 Kneginja Tarahanova, ob 10.15 Devetnajstletna. V nedeljo, 1. oktobra ob 3 in 7 Kneginja Tarahanova, ob 5 in 9 Devetnajstletna. Dežurna služba zdravnikov OUZD v oktobru. Dežurna služba imajo: 1. oktobra dr. Bežek 8. okt. dr. Herfort, 15. okt. dr. Pance, 22. okt. dr. Vrhnjak, 29. dr. Bežič.

Borza dela. Delo dobijo takoj: 60 težakov 1 mlad mesarski pomočnik, 4 čevljarji, 6 kmetovskih dekel, 4 služkinje, 1 klepar, 1 vajenec za krznarsko obrt. Službo iščeta 2 kuharici.

Jesenice

Kino Krekov dom predvaja danes, 30. sept. ob 3 pop. »Snežulčica« in ob 8 zvečer »V sedmih nebesih«, največji film, himna ljubezni dveh sreč. V nedeljo, 1. okt. ob 11 dop. in ob 3 pop. »Snežulčica«, ob 5 »V sedmih nebesih«, ob 8 zvečer »Snežulčica«. V ponedeljek, 2. okt. ob 3 pop »Snežulčica«, ob 8 zvečer oni film, ki se bo gledalcem najbolj dopadel in bo v ponedeljek objavljeno.

Sv. Lovrenc na Dravskem polju

Pokopali smo v četrtek 85letno Marijo Plaminček, teto mariborskega gvardijana p. Gabri jela. Revica je strašno trpela od raka na obrazu. Torkev mraz je napravil silno škodo na polju, posebno na ajdi. Vrnila se je zopet k nam učiteljica gdč. Marija Šušterjeva iz Hrastrnika.

Oglas licitacije.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev razpisuje za dne 14. oktobra t. l. drugo javno očetralno licitacijo za nabavo in montažo kompletne naprave za klavirno zdravilišča na Klenovniku in Kasindolu.

Formularji ponudbe in vse informacije se lahko dobe v Tehničnem odseku Osrednjega urada za zavarovanje delavcev, Zagreb, Mihanovičeva ulica 3 med uradnimi urami.

Ob otvoritvi operne sezone

Kot prvo letošnje predstavo v operi bodo izvajali v soboto 30. t. m. Goldmarkovo delo »Sabska kraljica«, s Kogejevo v naslovni in Gostičem v tenorski partiji.

Glavne prvine, na katerih sloni dejanje »Sabske kraljice«, sta nastroj patriarhalnega Salomonovega dvora, kjer vlada čistost in poštenost in kot nasprotje k temu, usodna orientalska erotika in eksotika sabske kraljice, ki zaneti v duši Salomonovega dvorjana Asada boj med dobrim in zlom.

Zgodba se pleče med Asadom (Gostič), ki se izneveri svoji zaročenki Sulamit (Heybalova) in zapade čaru bajno lepe sabske kraljice. Velika zapeljivka ga očara, a noče pred svetom priznati svoje ljubezni do njega, ker ji to brani njen kraljevski ponos. Trikrat zataja Asada in ko ga tako pogubi, ga skuša zaman rešiti, kajti Asad, ki ji je bil pripravljen žrtvovati vse, očičen po trpljenju spregleda, spozna minljivost zemске strasti in zmaga v boju z njo. Opera vsebuje čudovito lepe lirčne, kakor tudi močeno dramatične prizore. Izmed muzikalnih točk moramo omeniti predvsem v prvi sliki Asadovo arijo o njegovem srečanju z neznanom (sabsko kraljico) in učinkoviti prihod kraljice; v drugi sliki njeno romanco in ljubezenski dvopev med njo in Asadom. Tudi Sulamit ima lepo in prisrčno arijo, ki jo spremlja ženski zbor. Lep je duet modrega kralja Salomona (Jančko) z Asadom. Pretresljive prizore nudijo Asadov odpad od zaročenke, njegova kletva pred skrinjo zaveze v tempiju, močeni anathema levitov ter zahteva ljudstva, naj Asad umre, kraljičina prošnja za Asadovo življenje in njegovo umiranje v puščavi. Zanimiva je tudi točka »Ples s čebelco«, nekak tradicionalni orientalski ples, ki slika v gibih, kako se brani plesoča dekle čebele, ki se ji je zapletla v oblačila. Ta solo bo plesala Bravničarjeva.

»Sabska kraljica« je delo, ki zahteva prvovrstnih pevcev in igralcev, velikega ansambla in orkestra. V ta namen je pomnožen naš zbor, tako da bo pri velikih prizorih na odru okrog 70 do 80 sodelujočih. Tudi orkester je pomnožen za nekoliko godal.

Naslovno partijo bo pela, kakor rečeno, Kogejeva. Našemu občinstvu najbrž še ni znano, da je gostovala konec pretekle sezone v Zagrebu v partiji Azucene (Trubadur). Zagrebške kritike so vse brez izjeme pisale o izenačenosti njenega glasu, muzikalnosti, vzgledni vokalizaciji in čisti intonaciji, ter poudarjale moč njenega glasu, ki ji omogoča zložno petje brez vsakršnega forsiranja. Na podlagi velikega uspeha, ki ga je imela s svojim gostovanjem, je dobila Kogejeva ponudbo za angažman v Zagrebu, a naši upravi je uspelo, da jo je ohranila v našem ansamblu, kjer je že nekaj sezon glavna nosilka mezosopranskih partij. Vzgledu marljivo in ambiciozno pevka študira že dve leti pri znanem pevskem pedagogu mastru Vittorio Bevilacqua v Trstu. Takoj po sklepu letošnje sezone je pričela s študijem pri njem in je študirala vsak dan po eno uro tehnično partijo sabske kraljice in pa partijo Carmen, ki jo bo pela v letošnji sezoni. Mojster Bevilacqua je zelo zadovoljen z njenim napredovanjem in pravi, da se njen glas stalno razvija. Partija sabske kraljice zahteva velik obseg dveh in pol oktav in vsebuje dva visoka c, ter jo štejejo med najtežje pevske partije. (Posebno težak je duet v drugi sliki.)

Asada bo pel Gostič, ki si je v nekaj sezonah ustvaril s svojimi velikimi sposobnostmi v zagrebški operi najlepše stališče. Odveč bi bilo naštevati vrline tega odličnega peveca, čigar pevske in igralske sposobnosti vsi dobro poznamo. Partijo modrega kralja Salomona bo pel Jančko, močni opornik opernih predstav in zanesljiv interpret baritonskih partij. Mojster Beletto bo imel zopet enkrat priliko pokazati svojo zrelo, kultivirano umetnost kot veliki duhoven. Heybalova pa kot Sulamit napredek svojih sposobnosti. Vlogo sužnje Astarot bo pela konservatoristka Sokora, tempeljskega nadzornika pa Dolničar. Muzikalno vodstvo opere je v zanesljivih rokah dirigenta Stritofa; opero je zrežiral šef režiser Ciril Debevec. Delo stavlja tako režiserju kakor in scenarju — da o dirigentu ne govorimo — težko nalogo, organizirati ter smiselno, umetniško zgraditi veliko delo. Bajna inscenacija zahteva od scenografa mnogo domišljije in znanja, dobrega okusa in poznanja sloga, prav tako tudi delo koreografa in Golorina.

Kakor kaže, se nam obeta z uprizoritvijo »Sabske kraljice« velika predstava, ki bo gotovo pritegnila najširše občinstvo, ki ljubi melodiozno glasbo, razgibano, slikovito dejanje in dramatično akcijo.

Hitler s štabom ogleduje poljski oklopni vlak, ki se je odpeljal v napad iz Varšave, pa mu je nemška bomba onemogočila vožnjo

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ženitovnjaški oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolijska, 3 mm visoka petlitna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znakno.

Službe iščejo

1000 din dan onemu
ki mi preskrbi službo soferja ali okebrnika na postevtu. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15611.

Zandarmerijska kuharica
išče službo za takoj. Gre tudi za gospodinjico. — Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Kuharica« št. 15682.

Kuharica
zmožna vseh gospodinjic-kih del, išče službo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 15392.

Sofer, ključavničar
in mehanik išče zaposlitve pri osebnem ali tovornem avtomobilu. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 15469.

Službo dobe

Služkinjo
pridno, pošteno, iz dobre krščanske družine, za vsa hišna in vrtna dela, ki se razume vsaj nekoliko, tudi na kuhanje in šivanje, takoj sprejemljiva. Mesečna plača 300 din. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15498.

SOBE

ODDAJO:
Opremljeno sobo oddam s 1. oktobrom. — Dr. Kodre, Staničeva 3a.

Komfortno sobo
oddam boljšemu gospodu ali gospodici. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 15713.

Komfortno sobo
z izborna hrano, v Dukljevem bloku, oddam takoj ali s 15. oktobrom. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15693.

Prodamo

Otroške vozičke
najugodnejše kupite pri Banjal, Ljubljana, Miklošičeva cesta 20. (1)

Najugodnejši nakup
moških oblik nudi Presker, Sv. Petra c. 14, Ljubljana.

Tri pisalne stroje
Underwood, Remington in Smith, rabljene, v zelo dobrem stanju — ugodno prodaja »Torpedo«, Ljubljana, Miklošičeva c. 18.

Vinske sode
50—700 litr., prodaja po 70 do 85 par Pečnik, gostilna, Lasko. (1)

Pozor! Pozor!
Telefon 27-08
Zagana lepa bukova drva 1 m³ Din 100.—, dostavljena na dom. Ia trb. premo po najnižji dnevni ceni. Točna in solidna postrežba

VELEPIČ
Ljubljana VII, Jernejeva 25

Istrsko brinje
ima na zalogi A. Sarabon, Ljubljana. (1)

Orehova jedrca
med in vosek dobite najceneje: Medarna, Ljubljana, Židovska ulica 8.

CONTINENTAL

na ugodne mesečne obroke
Ivan Legat
Ljubljana, Prešernova 44
Maribor, Vetrinjska 30

Radio

Pošiljka radioaparata
»Blaukunkt«, »Mediator« itd. je ravnokar prispela. »Tehnik« Banjal, Ljubljana, Miklošičeva 20. (1)

Kupujte pri naših inserentih!

Kupimo

Staro železo
in druge kovine plačujemo po najvišjih cenah

Fr. Stupica, železnina
Ljubljana, Gosposvetska 1

Srebro, drage kamne
in vaskovrstno

zlato kupuje
po najvišjih cenah
Jos. Eberle, Ljubljana
Tyrševa 2
(palača hotela »Slon«)

Posrestva

Parcelo
Rakovnik, 2 minuti od tramvaja, 25 din, event. nize in druge, počeni od 3 din dalje prodaja Realitetna, Ljubljana, Gosposvetska c. 2. (p)

Ali

ste že naročili na **Slovenca** ?

Vsak naročnik zavarovan

Stanovanja

ODDAJO:
Stanovanje
soba in kuhinja, oddam. Moste, Bernikerjeva ul. št. 21. (1)

Stanovanje
3 sobi in kuhinja, parketirano, oddam v Laskem, najraje upokojujencu. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 15.680. (1)

Trisobno stanovanje
lepo, sončno, s pritliklami — oddamo za 650 din mesečno. Polzve se: Sokolska ulica 14-I., od 15 do 15.

Štirisobno stanovanje
s kopalnico, poselsko sobo, ogrevano s toplotno centralno kurjavo, v odličnem stanju, je na razpolago za takoj ali za pozneje v palači Grafike, Masarykova cesta 14. — Istotam se oddajo tudi obsežnejši pisarniški prostori. Polzve se v upravi palače, IV. nadstropje, 6

Razno

Gumbnice, gumbce, plise,
monograme, entel, ažur fino in hitro izvrši

Matek & Mikeš
Ljubljana, Franciškanška ulica

Vezenje perila, krasna predtiskana žen. roč. dela

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(65) Zgodaj zvečer sta šla spat, in Filip je dognal: »Zdi se mi, da imam morsk bolezen!« Komaj je to povedal, ko je strašansko zagrmelo in treščilo. Nato je prišlo povelje: »V plavalne telovnike in rešilne pasove!« Vse je planilo na krov, in potem sta tudi Filip in Jan skočila v mrzlo vodo.

(66) Krog in krog so se motovili po vodi mize, klopi in stoli. »Izgubil sem rešilni pas!« je zavpil Filip. Jan, toliko da mu je mogel zaklicati: »Primi se za tram!«, medtem ko se je sam oprijel plavajoče mize.

V naši podružnici v Mariboru

dobite lahko vsa pojasnila glede inseratov!
Tam lahko plačate tudi naročnino za »Slovenca«

Dunajski velesejem

MEDNARODNI JESENSKI VELESEJEM
od 15. do 21. okt. 1939 - tehnični sejem do 22. okt. 1939

Znatne vozne olajšave na vseh železnicah

Sejemska palača: (Messepalast)

Sejem luksuznih in potrebnih predmetov, sejem tekstilnega blaga in oblačil, sejem pohištva, dunajska moda pletiva, »Umetnost v obrtu«, potne potrebščine itd.

Na Rotundi: (Rotundgelände)

Tehnični sejem, sejem poljedelskih in gradbenih strojev ter strojev za gradnjo cest, sejem za rudarstvo in elektrotehniko, sejem živeža in sredstev za uživanje, gasilske potrebščine itd.

V modni hiši prednašanje najnovjših in najizbranejših dunajskih modelov.

Vsa navodila daje generalni zastopnik dunajskega velesejma za Kraljevino Jugoslavijo
Heinr. Pfannenstill, Beograd II, Brankova 8, oziroma

Ljubljana: Zveza za tujski promet v Sloveniji »Putnik«, Gajeva ulica (Nebotičnik). **Maribor:** Zastopstvo »Putnik« A. D. »za promet potnikov in turistov v Kraljevini Jugoslaviji, Trg Svobode, »Mariborski grad«, Ljubljanska kreditna banka podružnica. **Celje:** Prva Hrvatska štedionica, Tourist Office »Putnik« A. D., Aleksandrov trg 1 ter vse podružnice društva »Putnik« v državi.

+

V globoki žalosti naznanjamo vsem sorodnikom in znancem tužno vest, da nas je za vedno zapustil naš predragi oče, brat in stric, gospod

ALOJZ VEBER

posestnik na Jesenovcu

Pogreb dragega pokojnika bo v soboto, 30. septembra ob 4 popoldne na pokopališče v Zalem logu.
Jesenovec, dne 30. septembra 1939.

Katarina Veber, soproga: Franjo, Alojz, Janko, Peter in Milan, sinovi — in ostalo sorodstvo.

Pierre L'Ermitte: 26

Ljubezen - soprog ali Bog?

Is francoštine s dovoljenjem avtorja

»Da! Zakaj pa ne... Veega bi se sprostil!«
»In jaz?«
»Ti?«
Lucijine oči so polne zaničevanja:
»Ti zame sploh ničesar več ne pomeniš, kakor tudi jaz nisem pomenila nikoli nič zate!«
Gilbert jo skuša znova prijeti za roko.
»Predvsem se me nikar več ne dotikaj!«
Mož jo z usmiljenja vrednim glasom prosil:
»Prav, Lucija, ne bom se te več dotaknil. Stori bom vse, kar želiš. Toda ti si me obtožila in obtoženec ima vedno pravico, da se brani! Pusti me govoriti, odkrito, vdano!«
Lucija se sarkastično zasmije:
»Odkrito, vdano!«
»Dajem ti častno besedo, Lucija, da če bi se ubila, bi se ubila zaradi nič. Slišiš? Nič!«
»Tebi je vse to: nič! Zares, za te...«
»Da, zame je to: nič!«
»Tu poudari Gilbert vsak zlog:
»Ker strašna izdaja, ki si jo ti predstavljaš, sploh ne obetuje!«
»Ti tajiš celo to, kar je očitno?«
»Razumem! Zate je morda res očitno! Ali pusti mi, da ti razložim.«
»Kaj si bodoš še izmišljati!«
»Ničesar si mi ni treba izmišljati. Razložil ti bom le stvari, kakršne so. Potem, ko boš poznala vzrok, boš sama poiskala zaključek in uklonil se bom: Ta vez je res obstojala. Ze nekaj let pred poroko. Porodila se je, usodno, ne da bi jo iskal. Bil sem mladenič, pri sodišču sem sijajno uspeval, imel sem pisarno in za stenografinjo mlado, nepremišljeno, s razumno, ljubko in vdano dekle, katero mi je predstavila njena mati.

Spočetka se je bavila le s svojim delom, polagoma se je začela pečati s stvarmi, ki so mi jo približale, končno se mi je vtihotapila v dušo.«
Tu se Gilbert ustavi, zbere misli:
»Torej, kaj češ! Nisem ravnal prav, seveda ne. Toda prišlo je do tega, kar je odločila usoda. Obema so nama bili pusti nekateri popoldnevi. Nепreviden sem bil. Točno meje niso začitane... Do kod smeš iti? Lepega dne se zavoč, da si to mejo prekoračil, ne da bi se prav zavedal, kdaj. Zašel si v vrtimec, iz katerega ni poti nazaj. Tebe še tedaj nisem poznal, dasi sva bila soeda. Nisem niti vedel, da živiš na tem svetu.«
»A danes?«
»Danes se je vse spremenilo. Pretrgal sem vezi, prisegam!«
»Kaj pa ono pismo?«
»Razjasnil ti bom vse!«
Gilbert položi obe roki na prsi:
»Verjemi mi, da sem skoraj arečen, da je prišlo do tega, ki je skorajda bilo tako katastrofalno za najino srečo, in kar mi bo pomoglo, da se bodo najini odnosi popolnoma razjasnili.«
Zalostno, naslonjena ob zid, gleda Lucija svojo soproga naravnost v oči. Gilbertu se zdi, da mu breme pada z ramen.
»Taleyrand je rekel: »Obljubim vam, da ga bom uničil s petimi vrsticami, ki jih bo napisal mož!« Kako točno! In moje pismo ima celo več kot pet vrstic. Razumem torej, da si se razburila, ko si ga čitala. Toda uvidela boš... Poslušaj me do konca, prostim.
Ko sem se oženil, sem rekel Sergini — ona se imenuje Sergina:
»Če večkrat sem ti zatrdil, da mi najosnovnejša pravila poštenja branijo nadaljevati vezi s teboj, odkar sem se zaročil. Ne smeja se več videti.«
Ne moreš si predstaviti, kako blazno obupana je bila deklica, ko sem ji to dejal. Ti si se pravkar hotela ubiti. Ona je hotela več kot enkrat pretrgati nit svojega življenja. Pošten mož

sem! Dvostransko razmerje se ne da enostransko razdreti. Kljub vsemu sem imel gotove dolžnosti do ubogega otroka. Bilo bi divjaško, egoistično, če bi jo enostavno pustil, naj se ubije.«
Gilbert se soppč ustavi...
»Toda, če se že ni ubila, naj jo li pustim padati globlje, kjer bi navsezadnje končala na ulici!«
Pošteno sem mislil, da sem dolžan vsaj za-jeziti njen obup. Hotel sem preprečiti kako nepopravljivo dejanje. Kdo vel Morda celo škandal, ki bi mogel škodovati našemu imenu. Kaj vse je zmožna storiti žena, ki ne ve svojemu življenju drugega izboda! Skoraj vsak dan čitamo v časopisu o tragedijah. Jaz sam sem jim pričla na sodišču, nadležne so mi.«
Gilbert se zopet ustavi. Išče besed.
»Mislim sem na to, da bi mi ti, ki imaš vse, prav vse... moža, dom, denar, ljubezen, lahko življenje, ki si dobra, sočutna in usmiljena, ne zamerila toliko, ako bi od bogate mize pustil pasti nekaj drobtinic, miloščine v denarju, morda celo nekaj ljubeznivih besed tej mali deklici, ki umira gladi, ki me je ljubila, ko sem bil prost. Brutalno bi bilo od mene, ako bi jo vrgel nazaj v njeno osamelost in bedo, kakor zavržemo igračo, ki smo se naveličali.«
»Torej jo vzdržuješ?« ga prekine Lucija.
»Ne reci tako enostavnih besed, ki označujejo nekaj obojestranskega, rednega. Ne, ne vzdržujem je, le od časa do časa ji v silih pošljem kak bankovec.«
»Iz tvojega pisma sem razbrala vse kaj drugega...«
»Besede! Prazne besede.«
»Hvala! Prehitevaš me...«
»Ne sil mi, da bi rekel, česar nisem rekel.«
»Toda še se videvata?«
»Od časa do časa, bolj in bolj hladno. Hotel bi se je znebiti. Zares, če bi vedela, koliko mi je do nje, bi ne bila tolikanj ljubosumna na moje

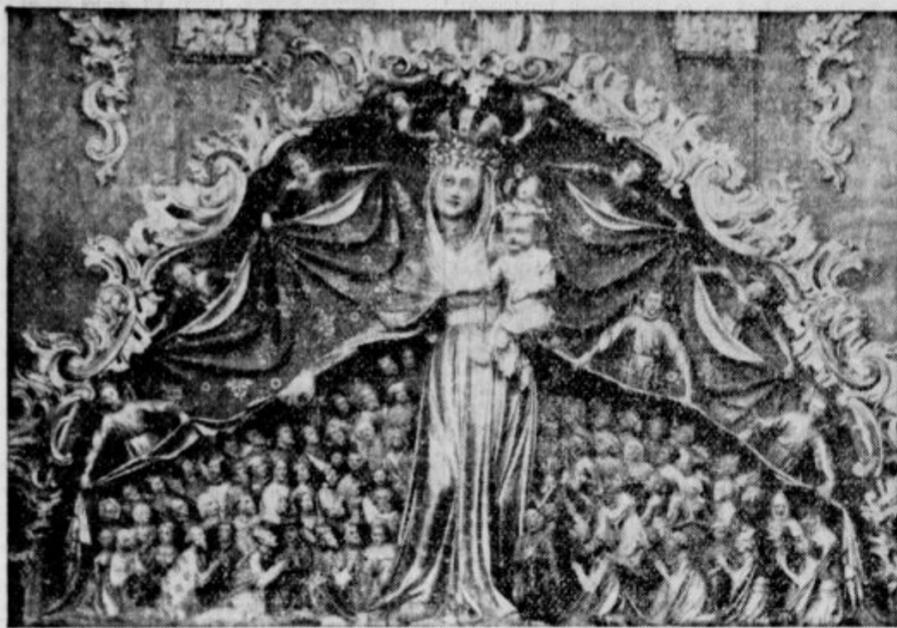
sočutje, ki jo polagoma privaja na ločitev. Sedaj, Lucija, sem ti povedal vse. Apeliram na Tvojo ljubezen, ne obsojaj me.«
Molk pade med obe bitji, dušič molk v tej sobici, ki je bila nekoč svetilnice njune ljubezni.
Lucija je čula soprogov zagovor.
Govoril je kot odvetnik, ki ve, kako je treba predstaviti dogodke, da bi ganili porotnike. Toda za lepimi besedami je videla vso rešnico laži. Njen soprog je v hitrici zgradil spreten zagovor, ki pa vendar ni dosegel svojega cilja.
Med njim in ono ženo obstoja še sedaj več, kakor je priznal, obstoja prepovedano razmerje. Tiho ponavlja mlada žena sama znane Gilbertovo običajno besedo: »Torej?«
Da, torej? Kaj bo jutri?

27. poglavje.

Kaj bo jutri?
Nič, vendar!
Kaj pa hočete, da naj bi bilo?
Vsa Lucijina sreča je obstojala edino v ljubezni do moža, katero je podpiralo popolno zaupanje v njegovo poštenost in srce.
A mož jo je prevaral. Vsa opora se je s tem dejstvom zrušila. Cisto logično sledijo posledice.
Včeraj ji je bil Gilbert vse. Danes ji ni nič več. Tanek balonček, ki je počil v najvsakdajnejši avanturi. Zanimiv dogodek za kak majhen podeželski časopis.
Včeraj je zrla na Gilberta, kot na nekaj vzvišenega, modernega, kot na misleca, ki se je dvignil iz okolice, iz katere je izšel.
V imenu te vzvišenosti je zahteval od žene težkih žrtve, ki jih je rada ali nerada doprinesla, ker je mislila, da je v svojem možu našla več kot svoj ideal. No, zdaj je pa doživela spoznanje, da je njen soprog bil le navaden hinavec, ki je lagal še med poljubi.

KULTURNI OBZORNIK

Pomen cerkve na Ptujski gori

Milostna podoba Marije Zaščitnice na Ptujski gori

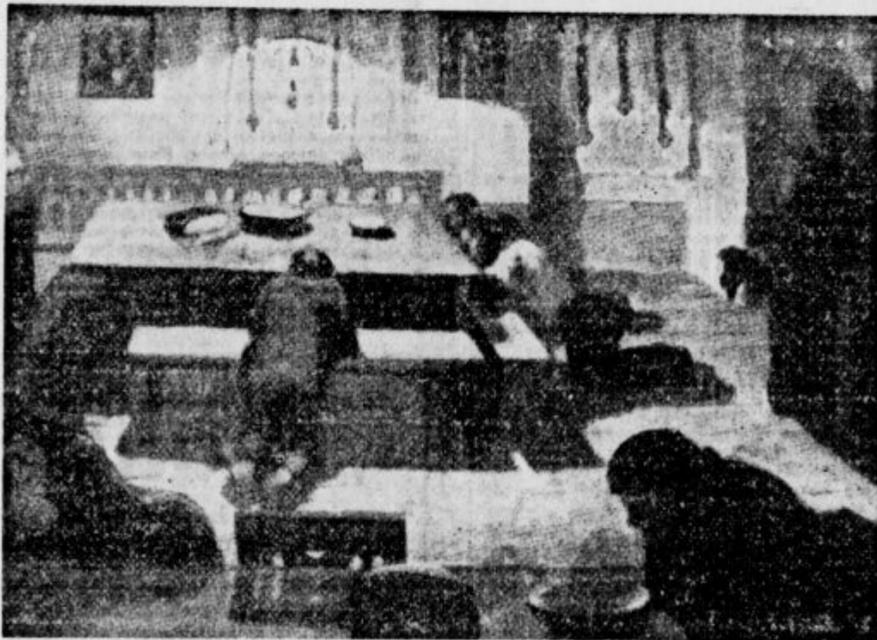
Kakor beremo po časopisju in kakor smo bili morda tudi sami obveščeni, vemo, da bo v nedeljo loterijsko zrebanje v korist popravila božjepolne cerkve na Ptujski gori. Marsikdo ne ve, kakšnega pomena je ta cerkev, ter si pač pod tem imenom predstavlja malo podružnično cerkev ptujskih patrov minoritov ter je morda še nejevoljen nad takim »modernim« in obširnim načinom pobiranja milodarov za romarsko cerkev. Toda kdor pozna lepoto te cerkve, njeno častitljivost, priljubljenost med štajerskimi Slovenci ter kulturno zgodovinski pomen, bo gotovo z veseljem pomagal z malenkostnim darom rešiti to svetišče pred propadom ter bo v opravičilo ptujskim patrom priznal, da je vsa Slovenija dolžna podpreti akcijo za ohranitev tega slavne svetišča, kjer je bilo dano našemu ljudstvu že toliko milosti. V zadnjem času je bilo veliko svetišče precej pozabljeno, dokler ga niso pred leti vzeli v svojo oskrbo ptujski mironiti, ki so z zastavili vse sile in voljo, da otmo ta umetnostni spomenik naše davnine. In prav ta loterija je viden znak njihove podjetnosti in napora, da se obnovi cerkev na Ptujski gori. Danes je zadnji dan, da vsi, ki so dobili erečke te loterije, te tudi plačajo ter tako pripomorejo k ohranitvi takega kulturnega spomenika, kakor je ta cerkev, ki jo je univ. prof. dr. Stele imenoval v pravkar izdani knjizici v spomin 700 letnice ptujškega samostana »Pax et bonum« — »najlepše slovensko gotško cerkev«. Prav zaradi te kratke oznake v omenjeni spomenici in ker sem zvedel, da omenjeni največji poznavalec naših cerkvenih spomenikov pripravljajo o tej cerkvi tudi posebno knjizico, drugi naš umetnostni zgodovinar pa se tudi zanima za njeno ekulpturo sicer z drugega stališča, sem se obrnil na univ. prof. dr. Franca Steleta s prošnjo, naj našim bralcem pojasni kulturno-zgodovinski pomen cerkve na Ptujski gori.

»Cerkve na Ptujski gori ima v kulturno-zgodovinskem pogledu dvojni pomen.« je začel govor profesor, »in sicer prvič kot stavba, in drugič kot zbirka gotških skulptur. Torej, kar se tiče stavbe; je nastala v začetku XV. stoletja. Natanko sicer ne moremo določiti leta, toda po grbih na stropu vemo, da je plemiška ustanova, ki jo je postavil grof Bernard III. Ptujski gospod, umrl okrog l. 1421. Cerkve bo zato iz začetka XV. stoletja ter predstavlja najpopolnejšo gotško arhitekturo v Sloveniji. Notranjščina predstavlja tako imenovani tip dvoranskega prostora, ki se pa bistveno razlikuje od glavne skupine slovenskih poznogotskih dvoranskih cerkev s škofjelosko in kranjsko župno cerkvijo na čelu. Ptujskogotska cerkev kaže trodelno dvorano z izrazito podolžno smerjo, ki jo na vzhodu zaključujejo tri mnogovrstne apelede. Ta tip je v štajersko-gotski arhitekturi zelo razširjen; njen vzor pa je iskati v slavni cerkvi sv. Stefana na Dunaju. Neposreden vzor naše cerkve pa je iskati v božjepolni cerkvi Maria Strasse nad Gradcem, ki je nastala kakega pol stoletja prej, ki pa ji naša cerkev v tlorisu in prostoru popolnoma odgovarja. Lepota cerkve na Ptujski gori je predvsem v preračunani izdelavi in porabi raznih sestavnih delov. Tako opažamo, da se v razvoju stebrov, lokov in obokov finost izdelave večja postopoma od tal v višino, dalje, da se kar kopicijo fine izdelave arhitekturnih delov okrog glavnega oltarja, kjer lahko opazimo štiri podstavke in strešice, namenjene za kipe tako imenovane sedilje, izdelane z občudovanja vredno skrbjo in bogastvom. Značilno za notranjščino te cerkve je dalje, da na obokih ni sicer v gotški arhitekturi tako razširjenih sklepnikov ter se vse učine opira samo na zelo stvarnih iz arhitektonskih sestava danih prvih. Notranjščina je v tem sestavu zaradi elokih stebrov in velikih, s krogovičjem obdanih oken izredno slikovita in privlačna ter se v vsakem dnevnem času z vsakega stališča kaže z drugačnimi in novimi mišlji.

Zdaj pa, kar se tiče gotških skulptur. Od prvotno, očitno enotno zasnovane opreme sta se ohranila dva gotška oltarja in Marijin Milostni kip, več reliefov ter krasno izdelan kameniti baldahinski oltar, ki ga je cerkvi poklonil verjetno ok. l. 1430 znani Celjski grof Friderik II. in stoji sedaj precej zanemarjen zunaj cerkve. Z izjemo Friderikovega oltarja in kipov na oltarju sv. Ožbolda so vsi kiparski izdelki na Ptujski gori izdelani v eni delavnici. Grbi na reliefih pod zvoničkom in na nekaterih drugih kažejo, da je velik del opreme naročil že imenovani ustanovnik Bernard III. Ptujski gospod, obenem s svojo ženo Valburgo, grofice celjske Delavnica, ki je te kipe izvršila, spada — podobno kot arhitektura — v krog delavnic pri cerkvi sv. Stefana na Dunaju, posredno pa izhaja njen slog celo od znane praške kiparske delavnice rodbine Parlerjev. Med ohranjenimi kipi se po svoji lepoti odlikujejo posebno reliefi Marijine smrti nad glavnim vhodom, ki predstavljajo dogodek po starem načinu z apotele, zbranimi okrog postelje, na kateri umira Mati božja. Vendar je umetnik glavno skupino umirajoče Marije in dveh mladih apostolov, ki jo sočutno negujeta, izrazil v tako odlično preraču-

njenem trikotniškem sestavu njihovih treh glav in s toliko resničnostjo živega občutja, da smo prieljeni iskati ga med najodličnejšimi kiparji tega kroga. Isto tako odličen je relief sv. treh kraljev. Največjo pozornost pa zasluži ne samo kot milostna podoba in predmet, zaradi katerega je cerkev na Ptujski gori tako priljubljena božja pot, temveč predvsem tudi zaradi svoje izredne kulturno-zgodovinske vsebine relief Marije Zaščitnice. Ta relief predstavlja Božjo Mater z Detetom v naročju, ki ji plašč razprostirajo na strani angeli, v njeno zavetje pa se stiska številna skupina do 80 oseb. Med temi osebami sta na obeh straneh tudi ustanovitelja te cerkve in naročnika podobe Bernard III. Ptujski in Valburga Celjska, ki

† Slikar France Košir

† France Košir; Doma molijo rožnivenec...

Zvedeli smo žalostno vest iz Škofje Loke, da je tam umrl mladi nadarjeni slovenski slikar France Košir. Kdor ga je še videl pred letom, ne bi verjel, da bo tega vozelega, jedrnatega in življenja željnega slikarja tako izmučila in izpila zahrbtna bolezen, da se bo vlegel v smrtno posteljo vse izsujen prav tedaj, ko je njegova moč ustvarjanja rastla vedno više in se je njegov talent uveljavljal vedno bolj in žel uspehe. In prav sedaj, ko je njegova roka prenehala slikati ljudi in pokrajine žejno ter barvo polno, tako notranje zdravo slovensko gledanje, občutimo njegovo izgubo tem bolj ter vemo, da se odpravlja v grob pesnik Škofje Loke in njenih lepot, njene vede, vode, ki mu je šumela ob rojstvu in ob smrti pod njegovo sobico in ki jo je znal zajeti v barvo in tek kakor morda noben slovenski slikar. Prav s svojimi vodnimi motivi je na razetavah zadnjih let prodiral v slovensko javnost, v katero se zaradi svoje skromnosti in bolezn ni silil. Toda bil je slikar morda bolj kot marsikdo, katerega ime je obdano z večjim sijajem. Njegova umetnost je bila trezna, zdravo realistična, globoko slovenska (Slovensko tihožitje, Rožni venec), polna barv in tehnične znanosti, ter bi gotovo zaslužila, da bi bila že v življenju mladega umetnika bolj upoštevana, kakor pa je bila. Gotovo je bila njegova bolezen kriva, da ga naša javnost ni toliko poznala, kajti prav zadnja leta, ko je dozoreval v močnega slikarja velikih slikarskih kvalitiet, ga je bolezen ovirala, da ni mogel ustvarjati, kakor bi tako neizmerno rad, in ni niti dajal prilike, da bi ga naši časopisi in revije moge bolj približati občinstvu. Zato smo hvaležni »Mladiki« in dr. Dobidi, ki ga je od časa do časa budil iz samote in samotarstva ter mu dajal življenjske pobude s priznanjem njegovega dela. Vsem pa, ki so poznali njegovo delo in imeli vpogled v rast njegovega talenta, je danes jasno, da je omahnil prav tedaj, ko se mu je odpiral svet. In zato je tragika tega v samoti izgorevajočega, po življenju tako strastno želečega, a po boleznii tako oviranega umetnika še večja. Slovenski umetniški svet je izgubil z njim dobrega slikarja, Skofja Loka svojega upodobalca, njegovi prijatelji najzvestejšega tovariša, starši pa najboljšega sina. In njim izrekamo svoje nagloblje sožalje.

ju označujeta kot taka grbi. Dejstvo, da sta ta dva, ob postanku reliefa še živeča darovalca, okvirjena v skupino pod plaščem, ki je dotodaj bila navadno idealno zamišljena, je že samo po sebi zanimivo, ker so do konca XV. stol. portreti živih ljudi pod plaščem Marijinim skoraj neznan. Navadno so pod plašč postavljali slikarji zastopnike posameznega cerkvenega reda ali bratovščine, največkrat pa vse clovostvo, razdeljeno na laične in duhovske skupine s papežem ter cesarjem na čelu. Na ptujskogotskem reliefu pa vidimo med seboj pomešane duhovske in svetne dostojanstvenike, može in žene ter najrazličnejše stanovce, tako da moramo iskati razlago za to družbo v izrednem povodu, ki je naglji naročnika, da jo je dal upodobiti. Obrazi so tako individualizirani, ne samo po nošah, obleki, ampak tudi po fiziognomiji, da se nam vsiljuje misel, da nista portretno upodobljena samo darovalca, temveč da tudi mnogi drugi liki predstavljaio tedaj žive resnične osebe, da gre torej za portretno skupino. Pokojni Stegenšek je podrobno prešudiral to vprašanje in postavil trditve, naj bi bil relief naročen v letih 1408-9 in sicer v spomin na slavje, ki ga je ovenčan z zmagami v Bosni, uprizaril v Budimu ogrski kralj Sigismund Lukeamburški ob priliki kreta svoje hčerke, katero mu jo je rodila Barbara, hči Hermana II. Celjskega. Pobujen po svojem tastu Hermanu bi bil Bernard Ptujski s svojo ženo Valburgo Celjsko naročil, da se upodobi pod Marijinim plaščem vse obširno sorodstvo in politične zveze na višku svoje moči stoječega rodu celjskih grofov. Te bistroumne domneve brez nasprotnih dokazov ni mogoče kar odkloniti, nedvomno pa je, brez ozira na to, kdo so upodobljeni, da imamo v reliefu odmev težnj po takrat nastajajoči portretni stroki, katero je nekaj desetletij prej z velikim uspehom uveljavila Platerjeva delavnica v Pragi v cerkvi sv. Vida.

To so glavne kulturno zgodovinske pomembnosti cerkve na Ptujski gori. Ogromna cerkev se je le težko vzdrževala s skromnimi sredstvi svoje fare, zato se ni čuditi, da je od zadnje restavracije, popravila, ki ga je izvršila bivša avstrijska komisija za ohranjenje spomenikov na državne stroške že več let pred svetovno vojno, zlasti pa med svetovno vojno cerkev veliko trpela in začela zadnja desetletja po vojni celo propadati, tako da je sedaj zadnji čas, da se iztrga propadu. Razumljivo je za to, da sama majhna fara na Ptujski gori ne more vzdrževati tako monumentalne cerkve, temveč, da ji mora tu pomagati vsa Slovenija in tudi država, saj so v skupini pod Marijinim plaščem upodobljeni tudi bosansko-srbski vladarji, kar je velike kulturne pomembnosti za jugoslovasko ekspanzijo celjske rodbine, ki bi lahko imela daljnosežne posledice.

Ob taki razlagi pomena vseuč. prof. dr. Steleta je potreba po pomoči tej božjepolni cerkvi jasna in prepričani smo, da nihče, ki je dobil erečke, ne bo odtegnil malenkostnega daru, ki tudi njemu lahko prinese »erečo«.

ŠPORT

Ljubljana : Bačka (Subotica)

V nedeljo ob 16; ob 14.45 prvenstvena tekma Ljubljana - Reka jun.

Jutri bo v Ljubljani predzadnja letošnja ligaška prireditve. Ob tej priliki bomo imeli priliko videti izvrstno enajstorico subotške Bačke. Bačkina enajstorica igra tipični madžarski nogomet, ima hitra krila, gibčnega centerfora Kopunoviča in pa odličnega vratarja. Tudi obramba je prav dobra in le z nizkimi pasovi jo bodo naši prisilili h kapitulaciji.

Ob 14.45 bosta nastopili juniorski moštvi Ljubljane in Reke v prvenstveni tekmi. Prav gotovo bo mnoge tudi ta tekma zanimala, saj je znano, da igrajo mladi Ljubljane izvrsten nogomet.

Obe tekmi se bosta odigrali na igrišču Ljubljane in ob vsakem vremenu.

Kranj : Reka

Od vseh tekem te nedelje bo najbolj napeto srečanje med Vičani in Kranjčani. V vseh dosedanjih tekmah so Gorenjci izvajali le dve zmagi. Letos hočejo priključiti še tretjo. Uspeh ni nemogoč, saj so v odlični formi in v letošnjem tekmovanju niso izgubili še nobene tekme. Drugače je pri Reki, ki preživlja letno hudo krizo. Tega se zavedajo Rečani ter upajo, da jim bo tradicija skupno z mladostnim poletom le prinesla zelo potrebni točki.

Tekma se prične ob 10 na igrišču Reke.

Celjski šport

SK Jugoslavija : SK Borut, Gotovlje. Jutri, v nedeljo, ob pol 4 popoldne bo na igrišču pri Skalini kleti drugorzadna prvenstvena nogometna tekma med SK Jugoslavijo in SK Borutom iz Gotovelj. Tekma bo gotovo zelo zanimiva. Ob pol 3 bo na istem igrišču prvenstvena nogometna tekma med mladina SK Jugoslavije in SK Celja.

SK Celje prekinil vse športne zveze s SK Amaterjem!

Na svoji seji 28. septembra je upavni odbor SK Celja soglasno sklenil prekiniti vse športne odnose s SK Amaterjem iz Trbovelj. Svoj sklep, ki ga bo podrobno obrazložil Ljubljanski nogometni podzvezi, utemeljuje odbor SK Celja s stalnimi napadi in incidenti, ki so se brez krivde SK Celja dogodili že pri trikratnem zaporednem srečanju moštev obeh klubov v Trbovljah. Da ta sklep ni samo formalnega značaja in da SK Celju ne gre zgoj za točke in rezultate, temveč da se hoče izogniti vsem stikom in bodočim incidentom z omenjenim klubom, potrjuje dodatni sklep, da moštvo SK Celja tudi ne bo odigralo povratne prvenstvene tekme v Celju s SK Amaterjem.

Atleti so le odpovali v Atene

Zaradi neprilik, ki so se pojavile tik pred odhodom naše reprezentance v Atene, katere odhod je bil že resno ogrožen, se je končno vendar vse srečno izteklo in naši atleti so odpovali. Iz Zagreba so odpovali tile atleti: Z Jesenic Klinar, iz Ljubljane Mauser, Kvas, Nabernik, Gaberšek, Skušek, Bratovč, Košir, iz Slov. Bistrice inž. Stepišnik, iz Maribora Schmiederer, iz Celja Goršek, iz Koprivnice Ivanuš, iz Splita Despot, iz Bjelovara Goič, iz Zagreba Markušič, Hanžekovič, Čuričič, Kotnik, A. Kovačević, Krajcar in dr. Narančič. Odpovali niso: Martini, Bručan, Pleteršek in Gales, medtem ko bo Ehrlich verjetno kasneje odpoval.

V Belgradu so se priključili še ostali atleti in vsi skupaj so nadaljevali pot v Atene, kamor so dospeli v petek pozno zvečer.

Dvoboja naših in madžarskih atletinj ne bo

Jugoslovanska zveza ženskih športov je odpravila meddržavni dvojob naših atletinj z madžarskimi, ker niso pravočasno dospela polna dovoljenja.

Nov rekord romunskih atletov

Preteklo nedeljo so imeli romunski atleti tekmovalje za državno prvenstvo. Vse je presenetil novi rekord nepoznanega atleta Talmacia, ki je pretekel progo 10.000 m v času 32:12.0 min. Ostali rezultati pa takole izgledajo: 100 m Cristea 11.2 sek., 200 m isti 22.7 sek., 400 m Kiss 50.5, 800 m isti 1:57.5 min., 110 m zapreke Maesiu 16.1 sek., 400 m zapreke isti 57.8 sek., skok v višino 1.81 m Vost, troskok Calisart 14.16 m, kroglja Schulerj 14.13 m, disk Havaletz 45.22 m, kladivo Biro 48.91 m ter kopje Vamanu 56.66 m.

716 klubov in 43.289 nogometašev je v Jugoslaviji

Iz letnega poročila Jugoslovanske nogometne zveze razvidimo, da je imela ta zveza v pretekli sezoni 33 sej, na katerih je rešila 1652 predmetov. Od 30 pritožb je bilo odklonjenih 20, osem pa jih je bilo ugodno rešenih. Suspendiranih je bilo osem klubov. Število klubov je naraslo od 684 na 716, igralcev pa je 43.289. Državna reprezentanca je igrala pet tekem, in sicer proti Nemčiji, Romuniji, Angliji, Italiji in Češki. Dobila je eno, izgubila pa štiri tekme. Razlika golov 8:14. Od početka do danes je odigrala državna reprezentanca 112 tekem, od katerih je dobila 47, neodločenih je bilo 15 ter izgubljenih 50 z goldiferenco 242 proti 250.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Smuško telovadbo bo tudi letos priredilo Slovensko planinsko društvo, in sicer v telovadnici II. državne realne gimnazije na Poljanah, počenši od srede, dne 11. oktobra dalje, vsakokrat ob 19. Poučeval bo smuški učitelj J. Černič Jože, ki je planincem znan iz smuške šole v Domu na Komni. Prijave sprejema pisarna SPD v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4-I. Ako bo število prijaviteljev presegalo 20, bosta dva tečaja. Hitite s prijavi.

Geološki pregledni zemljevid zahodne Slovenije, katerega je letos izdalo Slovensko planinsko društvo, je najpripravnije učni pripomoček za dijake vseh srednjih in meščanskih šol v dravski banovini. Dijakom je odobrena izredno ugodna nabavna cena, ako kupijo navedeni zemljevid v društveni pisarni SPD, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4-I.

S. K. Reka. Jutri igra I. moštvo s Kranjem na našem igrišču. Ob pol 10 naj bodo v naši garderobi, postava na običajnem mestu. — Juniorski igrajo z Ljubljano popoldne ob 2. Popoldne naj se javijo v naši garderobi in naj dvignole opremo.

S. K. Grafika. V nedeljo ob pol 10 morajo biti slednji igralci na igrišču S. K. Jadranski Marj, Bačak, Tomazič, Martinčič, Usenik, Zagar, Potrato, Dražer I. in II., Seagnetti, Bežan, Bončar.

Cerkve na kolodvoru

V Rimu bodo sezidali nov kolodvor. Poslopje naj bi bilo dograjeno l. 1942. Posebnost novega najmodernejšega kolodvora pa bo, da bo vseboval kapelico. Potniki bodo mogli biti pri sv. maši, ne da bi jim bilo treba oditi s kolodvora. Kapela bo posvečena sv. Katarini Sienski, ki so jo nedavno, hkrati s sv. Frančiškom Asiškim, imenovali za varuhinjo Italije. Kapela bo stala 12 milijonov lir. Oskrbovali jo bodo salezijanci in bo s podzemskim hodnikom v zvezi z zavodom in z njihovo cerkvijo.